

Valsts izglītības satura centrs

Individuālā izglītības programmas apguves plāna sastādīšana un īstenošana

Metodiskie ieteikumi

2022

Materiālu izstrādāja: Speciālās izglītības nodaļa

Atbildīgā par izdevumu: Laima Zommere, Ilze Ābelniece

Valsts izglītības satura centra redakcija

Metodisko ieteikumu sadaļā pielikumi, tiek publicēts Vācijas federālās Vācijas zemes Saksijas – Anhaltes speciālās izglītības pedagogu asociācijas pārstāvju apkopots atbalsta ideju katalogs: Atbalsta plānošana skolēniem ar autiskā spektra traucējumiem (individuālā izglītības apguves plāni: skolotāju labās prakses piemēri).

Publicēšana saskaņota ar Vācijas speciālās izglītības pedagogu asociācijas valdes atļauju, ievērojot datu regulu. Tulkojumu no vācu valodas latviešu valodā nodrošinājusi VISC speciālās izglītības nodaļas vecākā eksperte, speciālās izglītības skolotāja, skolotāja/logopēde – Laima Zommere.

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz šo materiālu ir obligāta©
Valsts izglītības satura centrs, 2022

Metodiskie ieteikumi individuālā izglītības programmas apguves plāna (turpmāk tekstā – plāns) sastādīšanai un īstenošanai paredzēti pirmsskolas/pamatskolas un speciālās izglītības iestāžu skolotājiem/atbalsta komandu speciālistiem, lai plānotu individuālo pedagoģisko darbību ar bērniem/skolēniem, kuriem ir daudzveidīgas un tajā skaitā speciālās izglītības vajadzības.

METODISKO IETEIKUMU SATURS

IEVADS	1
PLĀNA IZVEIDES PRINCIPI	4
PLĀNA IZVEIDES SASNIEDZAMĀIS REZULTĀTS.....	4
PLĀNĀ NEPIECIEŠAMĀ INFORMĀCIJA.....	5
PIEMĒRI PIRMSSKOLAS UN PAMATSKOLAS VECUMA BĒRNIEM.....	8
PIEMĒRI INDIVIDUĀLO IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS APGUVES PLĀNU PILNVEIDEI	17
IZGLĪTĪBAS PROCESA ORGANIZĒŠANAS NOSACĪJUMI.....	20
IESPĒJAMĀ SADARBĪBA AR VECĀKIEM	20
PLĀNA ĪSTENOŠANAS IZVĒRTĒJUMS.....	21
IZMANTOTIE RESURSI	22
SAĪSINĀJUMI UN SKAIDROJUMI.....	24
PIELIKUMI	26
1. PIELIKUMS. Informācija individuālā izglītības programmas apguves plāna izveidei	
2. PIELIKUMS. Individuālais izglītības programmas apguves plāna paraugs	
3. PIELIKUMS. Attīstības dinamikas kartes paraugs.....	
4. PIELIKUMS. Attīstības dinamikas vērtēšanas kritēriji	
5. PIELIKUMS. Skolēna prasmju izvērtēšanas karte skolotājiem.....	
6. PIELIKUMS. Atbalsta plānošana skolēniem ar autiskā spektra traucējumiem	
7. PIELIKUMS. Individuālais uzvedības atbalsta plāna paraugs	

IEVADS

21. gadsimtā sabiedriskajā dzīvē notiek dažādas izmaiņas, gan izglītības politikā, globalizācijas procesā, kas ietekmē paradigmas maiņu izglītības politikas nostādņēs. Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam izglītības attīstības politikas virsmērķis ir nodrošināt kvalitatīvas izglītības iespējas visiem Latvijas iedzīvotājiem, lai veicinātu viņu potenciāla attīstību un īstenošanu mūža garumā un lai veidotu viņu spēju mainīties un atbildīgi vadīt pastāvīgās pārmaiņas sabiedrībā un tautsaimniecībā.¹

Paradigmas maiņa izglītībā nosaka pāreju no normatīvās pedagoģijas uz kompetencēm balstītu pieeju. Izglītības attīstības pamatnostādņēs tiek minētas nozīmīgākās pārmaiņas vispārējā izglītībā (t. sk. pirmsskolas izglītībā):

- kompetenču pieejas ieviešana un nostiprināšana ar mērķi uzlabot mācīšanu;
- mācīšanos un skolēnu sniegumu;
- mērķtiecīgu atbalsta sistēmu nodrošināšana iekļaujošas izglītības nostiprināšanai;
- iekļaujošas izglītības pieejas nodrošināšana visos izglītības līmeņos;
- augstas kvalitātes nodrošināšana speciālajā izglītībā;
- individuālo kompetenču attīstība.¹

Laikmeta un sabiedrības pieprasītās pārmaiņas izglītībā skolās pakāpeniski tiks ieviestas no 2020. gada 1. septembra.

Valsts izglītības satura centra (turpmāk – VISC) īstenotā projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” Skola2030 darbā ar jauno mācību saturu un pieeju vispārējā izglītībā ir viens no

būtiskiem izglītības principiem, uz kā balstās mācību satura un pieejas plānošana un īstenošana skolā. Nozīmīgs pilnveidotā mācību satura un pieejas īstenošanas princips ir iekļaujošas izglītības pieeja. To iespējams īstenot, atzīstot un nodrošinot skolēnu dažādās mācīšanās vajadzības, izmantojot daudzveidīgas metodes un pieejas, atvērtu komunikāciju, kā arī veidojot skolā drošu un atbalstošu vidi.

Individuālais izglītības programmas apguves plāns ir **izglītojamā spējām** pielāgota izglītības procesa organizēšana, ievērojot **viņa pieredzi, prasmes, izziņas procesu īpatnības un veselības stāvokli**, kā arī izglītības standartā un mācību priekšmetu programmās izvirzītos sasniedzamos rezultātus.

Individuāla pieeja ir svarīgs nosacījums kvalitatīvai izglītības nodrošināšanai, paredzot izglītošanās iespējas tiem bērniem/skolēniem, kuriem vispārpieņemtie attīstības veicināšanas paņēmieni ir izrādījušies neefektīvi.

Mācību procesa diferenciacija ir metodiski, didaktiski un organizatoriski pasākumi, ar kuru palīdzību mācības tiek pielāgotas izglītojamo grupas spējām, motivācijai un talantiem.²

Skolotājs atsakās no frontāla mācīšanas procesa un nepieprasa **vienādus mācību sasniedzamos rezultātus** vienā un tajā pašā laikā no visiem bērniem/skolēniem. **Plānojot diferencētas mācības, skolotājs ņem vērā bērna sagatavotību, intereses, kā arī to, kādā veidā bērns vislabāk mācās.** Atbilstoši bērna mācību vajadzībām skolotājs pielāgo:

- **mācību satura grūtības pakāpi** un skolotāja sniegto atbalstu;
- **procesu**, kādā uzdevums tiek veikts;

- **produktu** – veidu, kā parādīt savas zināšanas un/vai izpratni vai prasmes;
- **mācību vidi** – telpu iekārto tā, lai atbalstītu bērnu mācīšanās vajadzības.³

Individuālais darbs nozīmē kompetenču pieejā balstītu mācību saturu, pielāgotu konkrēta bērna/skolēna spējām (viens temats visiem bērniem/skolēniem neatkarīgi no viņu individuālajām vajadzībām).

Plānu kā pedagoģiskā darba paņēmieni var izmantot arī citos gadījumos: piemēram, to izveidot un īstenot apdāvinātiem bērniem/skolēniem, lai veiksmīgi sagatavotu viņus mācību priekšmetu olimpiādēm.

Izglītības iestādes administrācija sadarbībā ar atbalsta komandu izveido kārtību, kā plāni iestādē tiek sastādīti un īstenoti. **Plānu ieteicams izstrādāt un kopīgot intranetā (izglītības iestādes iekšējā informācijas tīklā) vai mākoņservisā** (piemēram, Google Disks, OneDrive), lai visi iesaistītie pedagogi varētu regulāri veikt ierakstus par saviem novērojumiem, jaunumiem, kas sasniegts/nav sasniegts.

PLĀNA IZVEIDES PRINCIPI

1. **Informācijas ievākšana.**
2. **Sasniedzamais rezultāts** ir izvirzīts, ievērojot izglītības programmas prasības un bērna/skolēna **individuālās vajadzības**. **Sasniedzamais rezultāts** ir ticams, būtisks, jēgpilns, izmērāms.
3. Precīzi apzinātas bērna/skolēna **stiprās** un **vājās puses**, lai pielāgotu mācību saturu, metodes, mācību līdzekļus un mācību vidi.
4. Noteikt skolēna prioritātes, mācību vajadzības un termiņu sasniedzamo rezultātu sasniegšanai. Noteikt turpmākos palīdzības soļus, veidus un nepieciešamos resursus.
5. **Bērna/skolēna, vecāku, pedagogu** un speciālistu **sadarbība** plānoto rezultātu sasniegšanai.
6. Ieteicams bērna/skolēna **pašvērtējums** kā viena no vērtēšanas formām. Izstrādāti **kritēriji**, kurus pārbaudot var secināt, vai sniedzamais rezultāts ir sasniegts.
7. Plānošana ir elastīga. Plāns ir maināms, tiklīdz rodas tāda nepieciešamība.
8. Atbildība un pienākumi personām, kuras ir iesaistītas individuālā plāna izveidē.

PLĀNA IZVEIDES SASNIEDZAMĀIS REZULTĀTS

1. **Sniegt atbalstu un palīdzēt** apgūt kompetenču pieejā balstītu mācību saturu ikvienam bērnam/skolēnam, kuram tas ir nepieciešams.

2. **Noteikt** bērna/skolēna spējām **piemērotus** un **reāli sasniedzamus rezultātus**.
3. **Veicināt** vecāku, pedagogu un speciālistu sadarbību kopēja rezultāta sasniegšanai.
4. **Izvērtēt** kompetenču pieejā balstīta mācību satura apguvi, metodes, mācību līdzekļus un **bērna/skolēna mācību sasniegumu attīstības dinamiku noteiktā laika posmā**.

PLĀNĀ NEPIECIEŠAMĀ INFORMĀCIJA

1. Plānā jāiekļauj informācija par bērnu/skolēnu, norādot viņa vārdu, uzvārdu, klasi, izglītības iestādi.
2. Pirms sasniedzamo rezultātu plānošanas un izvirzīšanas svarīgi noteikt bērna/skolēna esošās spējas, zināšanas, prasmes, kā arī izvērtēt uzvedību.
3. Noskaidrot bērna/skolēna **stiprās puses** (ko viņš prot un labprāt dara, pozitīva attieksme pret kādām noteiktām aktivitātēm).
4. Noskaidrot **vājās puses/izaicinājumus**, palīgīdzekļus/materiālus, ko bērns šobrīd lieto (brilles, alternatīvās komunikācijas līdzekļi), grūtības, kuras traucē sasniegt nepieciešamos rezultātus un iekļauties kolektīvā.
5. Šī brīža izglītības līmeni atsevišķās jomās un viņa speciālās izglītības vajadzības.

Informācijas ievākšana par bērnu attīstību ir ļoti nozīmīgs pamats individuālā izglītības programmas apguves plāna izveidē. Pirms plāna izveides ir ieteicama tikšanās ar vecākiem/ likumiskiem pārstāvjiem, lai ievāktu informāciju par skolēnu attīstību, ģimeni,

iepriekš veiktām izpētēm, attiecībām ģimenē un ar vienaudžiem, skolēna uzvedību utt. Ievācot informāciju var palīdzēt šis saraksts.¹¹

<p>Pamata informācija (vecāki/izglītības iestāde)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vārds, uzvārds, adrese, dzimšanas datumi • Izglītības iestādes nosaukums • Iepriekš veiktie izvērtējami un novērojumi (ja ir)
<p>Informācija no vecākiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Informācija par ģimeni • Informācija par veselību – saslimšanas, stacionēšanu, enerģijas līmeni • Vai šobrīd lieto kādus medikamentus • Attīstības informācija • Fiziskā un sensorā attīstība • Redze, dzirde • Intereses un Hobiji
<p>Informācija no skolēna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mācību priekšmeti un jomas, kas viņu interesē • Kādus palīg līdzekļus izmanto • Kas traucē mācīties • Mācīšanās veids • Mācīšanās stils • Galvenās mācību vajadzības (ņemot vērā vecumu un grūtības) • Intereses un hobiji
<p>Informācija no pirmsskolas vai skolas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Attīstības vajadzības, kuras konstatētas agrīnā attīstības posmā • Izglītības vēsture

	<ul style="list-style-type: none"> • Kādi atbalsta pasākumi nodrošināti iepriekš • Iesaiste un attieksme pret mācībām • Uzmanības un koncentrēšanās līmenis • Kādas grūtības apgūt vispārizglītojošo programmu • Kāds ir progress sniedzot atbalsta pasākumus • Iepriekšējie mācību sasniegumi, uzvedība u.t.t. • Pašorganizācijas un plānošanas prasmes – skolēna spējas plānot skolā nepieciešamo, materiālus, sekot līdz stundu sarakstam u.t.t. • Kādi palīglīdzekļi tiek nodrošināti • Intereses/hobiji
--	---

Identificējot, skolēna stiprās puses un izaicinājumus svarīgi ir izmantot dažādus resursus, gan formālā izglītībā, gan ārpuskolas aktivitātēs.¹¹

PIEMĒRI PIRMSSKOLAS UN PAMATSKOLAS VECUMA BĒRNIEM

SKOLĒNI, KURIEM NOTEIKTI REDZES TRAUČĒJUMI	
STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
<p>Drošs, sirsnīgs, atvērts komunikācijai, sabiedrīks. Patīk dziedāt, deklamēt dzejoļus, piedalīties dažādos skolas pasākumos. Runa skaidra, saprotama. Apguvis burtu kombinācijas. Apgūst braila rakstu, rakstot uz rakstāmmašīnas. Aritmētisko uzdevumu izpildē izmanto pirkstus, kociņus ar asistenta atbalstu. Spēj veikt vienkāršas aritmētiskas darbības galvā, ja ir papildus paskaidrojums. Klases biedrus atpazīst pēc balsīm. Atpazīšanai aptausta vienaudžu apģērba detaļas. Ciena skolotāju un savus klases biedrus.</p>	<p>Savdabīga komunikācija, patīk spriedelēt, izteikt komentārus. Telpā orientējas ar pieaugušā palīdzību. Vērojamas stereotipās kustības, bieži aizdomājas, neatbild uz jautājumiem. Mācību motivācija zema, novirzās no uzdevuma izpildes. Nav apguvis lasītprasmi braila rakstā. Atstāstīšana sagādā grūtības. Darba lapā orientējas ar grūtībām. Mēdz aizmirst atsevišķas skaņas, jauc, min. Uzmanību novērš blakus esošās skaņas. Dažreiz uztver labāk kustīgu, nevis statisku objektu. Sociālās prasmes apgūst vērojot, imitējot. Grūtības raksturot priekšmetus pēc taustes. Vāja roku sīkā motorika. Grūtības apgērbties. Vāja līdzsvara izjūta, kustības izpilda grīļojoties. Darba procesā ir izklaidīgs, bieži zaudē apņēmību darbu padarīt līdz galam, pārtrauc darbu.</p>

BĒRNI/ SKOLĒNI, KURIEM NOTEIKTI DZIRDĒS TRAUČĒJUMI	
SIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
<p>Meitene draudzīga, pieklājīga, labprāt rotaļājas ar vienaudžiem, motivēta mācīties. Patīk aplicēt, zīmēt, krāsot, darbu padara līdz galam. Pazīst burtus, ciparus, skaita 1-10 apjomā. Cenšas uzdevumus izpildīt patstāvīgi, ļoti ātri, sasteigti. Saprot, un labprāt pilda skolotājas norādījumus zīmju valodā. Apguvusi zīmju valodas alfabētu un lasīšanu. Prot rakstīt. Patīk praktiski darboties un kustību rotaļas.</p>	<p>Ikdienā lieto surdotehnisko palīgīdzekli – dzirdes aparātu. Komunikācija ar skolotāju un vienaudžiem apgrūtināta, jo ir nepārliecināta par savām spējām. Konkrētas domāšanas spējas. Lieto zīmju valodu ar skolotājas jautājumu palīdzību. Zīmju krājums šaurs. Neizprot matemātiskās darbības, nepieciešams skolotāja atbalsts. Grūtības ar izlasītā vārda sapratni. Uzdevumus pilda lēni, imitē citu bērnu darbības. Grūtības analizēt, ne vienmēr izprot cēloņsakarības. Grūtības ar izlasītā vārda sapratni, atcerēties vārdus. Grūtības orientēties darba lapā, burtnīcā. Novērotas kustību orientācijas grūtības. Izglītības programmu apgūst daļēji.</p>

SKOLĒNI, KURIEM NOTEIKTI FIZISKĀS ATTĪSTĪBAS TRAUCĒJUMI

STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
<p>Patīk diskutēt ar vienaudžiem, ir apķērīgs, draudzīgs, zinātkārs. Patīk peldēšana, ūdens, ekskursijas, digitālas izglītojošas spēles. Instrukcijas uztver un saprot, uzdevumus veic motivēti, cenšas. Atbild uz jautājumiem, veido dialogu. Prot analizēt, vispārināt, nosaukt vispārinošos jēdzienus, kopīgās pazīmes. Lasa pasaku grāmatas kopā ar mammu, brāli. Patīk zīmēt, krāsot attēlus ar krītiņiem. Cenšas darboties ar šķērēm, līmi. Patstāvīgi lieto ēdamrīkus. Ģērbjas ar mammas palīdzību. Patīk dzīvnieki, brīvajā laikā labprāt spēlējas ar kaķi. Mācību sasniegumi atbilst izglītības prasībām, spēj uzrādīt par vidējiem augstākus rādītājus.</p>	<p>Ikdienā pārvietojas ar tehnisko palīglīdzekli ratiņkrēslā, (kas transformējas par vertikalizatoru). Motorās darbības neveiklas, gausas. Neprecīza skaņu izruna, vāji attīstīti fonētiski, fonemātiskie procesi. Traucēta skaņu izruna. Vājas koncentrēšanās spējas, ātri nogurst. Apmeklē logopēda nodarbības. Lēni attīstās lasītprasme, atstāsta ļoti lēni ar skolotājas atbalstu, ietur pauzes, ir izrunas grūtības. Grūtības rakstītprasme, orientēties plaknē, un darba lapā, lēns darba/rakstīšanas temps, nogurst. Nepareizs rakstāmpiederuma un ēdamrīka satvēriens. Izvairās no fiziskām aktivitātēm, nogurst. Vāja stāja, līdzsvars. Vāji attīstīta roku darbība, lēni attīstās sīkā pirkstu muskulatūra, grūtības koordinēt kustības. Vērojama motoro darbību neprecizitāte. Mācību procesā grūtības sagādā pavājināta kustību koordinācija un motorika, kas skaidrojams ar bērna veselības pamatproblēmām.</p>

BĒRNI/ SKOLĒNI, KURIEM NOTEIKTI VALODAS TRAUCĒJUMI

SIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
<p>Pazīstamā sev vidē ir drošs, draudzīgs. Labs vispārējais informētības līmenis. Izprot jēdzienus, prot skaitīt, atbild uz jautājumiem. Adaptēties vidē, veido dialogu par sev pazīstamām lietām. Patīk praktiski darboties ar vienaudžiem, līmēt, griezt, aplicēt. Apmeklē futbola nodarbības. Instrukcijas izprot, pilda. Pazīst sev nozīmīgas skaņas. Izrāda interesi par sociālo mijiedarbību. Rotaļājas ar vienaudžiem.</p>	<p>Apmeklējot pirmsskolas izglītības, iestādi nerunā. Labprātāk sazinās sev pierastos apstākļos. Bieži mainās garastāvoklis. Nepazīstamās vietās nepieciešams laiks adaptācijai. Grūtības izteikt savas domas, bieži izmanto žestus, norāda ar roku uz attēliem, priekšmetiem. Runā ļoti maz, komunikācijas maniere ir fragmentāra – droša/nedroša. Mutvārdu runā novērojamas grūtības atsevišķu skaņu izrunā, ir nenoturīga skaņu aizstāšana/jaukšana (piem., septiņi/teptiņi, varu/valu). Nav pietiekami attīstīta fonemātiskā uztvere. Neatbilstošs vecumam, mazs vārdu krājums. Traucēta ekspresīva valoda.</p>

**SKOLĒNI, KURIEM NOTEIKTI
JAUKTI ATTĪSTĪBAS/MĀCĪŠANĀS TRAUCĒJUMI**

STIPRĀS PUSES, UZ KURĀM BALSTĪTIES	VĀJĀS PUSES, KAS JĀPILNVEIDO
<p>Drošs, zinātkārs, patīk dejot, dziedāt, lasīt īsus komiksus. Brīvajā laikā gatavo ēst, meklē receptes digitālajos resursos, patīk vizuālās norādes, simboli. Emocionāls, izpalīdzīgs, izrāda interesi piedalīties dažādās interešu izglītības nodarbībās, šahs, teātra māksla u.c. Patīk mācību tēmas, kas saistīti ar praktiskiem darbiem, kur tiek daudz vizualizēta informācija. Patīk strādāt ar datoru. Ir laba domāšana, ļoti ātri spēj uztvert informāciju caur pieredzi un izmantojot vizuālos stimulus. Gūst prieku no intelektuālām aktivitātēm, spēlē šahu.</p>	<p>Uzsākot darbu, burtnīcā nepievērš uzmanību datumam, gadam, lpp skaitam. Novērš uzmanību, skatās pa logu. Grūtības veikt glīti mājas uzdevumus, izrāda negatīvu attieksmi, bieži atsakās rakstīt diktātus, domu rakstus. Nevar pabeigt domu rakstu darbos līdz galam, švīkā, labo. Savā burtnīcā zīmē shēmas, komiksus, nekonzentrējas darbam. Iepauzē lasītprasmju un rakstītprasmju uzdevumu izpildē, pildot tos, sāk raudāt. atsakās tos veikt.</p>

SKOLĒNI, KURIEM NOTEIKTI GARĪGĀS VESELĪBAS

TRAUCĒJUMI

STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
<p>Mājas vidē ar mammu draudzīgs, labsirdīgs, atsaucīgs, mājas uzdevumus risina ar mammas atbalstu, nepieciešams ilgāks laiks. Patīk viedtālrunis, angļu valoda, komiksi, jo īpaši datorspēle, kurā viņš veido savu pasauli un ir atšķirīgi uzskati par pasaules kārtību. Valoda attīstīta, stāstījuma teikumi veidoti pareizi. Zēns individuāli strādā labāk nekā grupas darbos. Produktīvi strādā stundās, ja ir emocionāli mierīgs, tad rezultāti augsti. Patīk apmeklēt individuālas konsultācijas Lasa ar izpratni. Patīk vēsture, fizika, krievu un angļu valoda.</p>	<p>Skolas vidē noslēgts. Nedrošs, var būt agresīvs, verbāli/fiziski. Novēroti konflikti skolā, uzvedības grūtības, konflikti ar vienaudžiem. Bieži konfliktē ar māsu, ir agresīvs, gan pret mammu un māsu. Novērota klaiņošana. Sarunu uztur tikai par sev interesējošām tēmām, nestāsta par sadzīves situācijām. Neveido acu kontaktu. Uztver selektīvi. Novērotas stereotipas roku kustības, kad nervozē. Labprāt stāsta par sevi, bet neizrāda prieku par mijiedarbību ar skolotājiem un saviem vienaudžiem. Grūtības izprast verbālas instrukcijas, koncentrēties uzdevumu izpildē. Klasē neatbild uz jautājumiem, nepieņem palīdzību. Novēroti konflikti skolā, uzvedības grūtības, konflikti ar vienaudžiem. Grūtības atstāstīt, nepatīk uzstāties publiski. Dzīves uzskati ir naidīgi pret esošo kārtību un vispārējiem priekšstatiem. Nepatīk ķīmija, gramatikas likumi. Grūtības ar teksta uzdevumu risināšanu. Dažādās mācību jomās uzrāda atšķirīgus rezultātus.</p>

SKOLĒNI, KURIEM NOTEIKTI GARĪGĀS ATTĪSTĪBAS TRAUČĒJUMI

STIPRĀS PUSES, UZ KURĀM BALSTĪTIES	VĀJĀS PUSES, KAS JĀPILNVEIDO
<p>Centīga, izpalīdzīga, patīk praktiskie darbi rokdarbi, pārļošana, gleznošana ar akvareļu krāsām. Patīk ekskursijas kopā ar klases biedriem, izzināt dabu, pētīt, analizēt notiekošo dabā (pavasārī, rudenī, vasarā, ziemā). Prot sakārtot informāciju, ja ir dots vizuāls paraugs un tas nav jāveic ilgstoši. Raksta domrakstus par tēmām, kas īpaši aizrauj – viss skaistais. Raksta dzeju. Piedalās dažādos skolas organizētajos pasākumos, izceļas ar saviem talantiem, ieguvusi atzinības diplomus. Lasa daiļliteratūru, zīmē populāru aktieru un mūziķu portretus. Glīts rokraksts.</p>	<p>Mācību darbā sagādā grūtības sakoncentrēties darbam, traucē trokšņi, spalgas balss intonācijas u.c. Spēj veikt uzdevumus, ja ir atgādnēs, noteikumi, instrukcijas izprot, ja piedāvā vizuālo, taktilo atbalstu. Neizprot dažādus jēdzienus, grūtības sasaistīt to ar reālo situāciju. Izteikta trauksme veidojot sarunu, nav vēlēšanās izteikties, savdabīga klausīšanās uztvere, uztver tikai to, ko vēlas. Neprot veikt nepieciešamo izvēli. Nelūdz palīdzību, ja tā ir nepieciešama. Grūtības rada pabeigt darbu, kas nepatīk. Neprot melot, nenoturīga uzmanība, zema motivācija, griba veidojas, ja redz sava darba rezultātu. Pieaugot sarežģītības pakāpei, atsakās veikt uzdevumus, vāja piepūle, zema motivācija darboties grupu darbos.</p>

SKOLĒNI, KURIEM NOTEIKTI SMAGI GARĪGĀS ATTĪSTĪBAS TRAUČĒJUMI VAI VAIRĀKI SMAGI ATTĪSTĪBAS TRAUČĒJUMI

STIPRĀS PUSES, UZ KURĀM BALSTĪTIES	VĀJĀS PUSES, KAS JĀPILNVEIDO
<p>Zēns draudzīgs, smaidīgs, drošs. Orientējas pazīstamā vidē. Izmanto vizuālo darba plānu. Cenšas patstāvīgi dzert, ēst, nepieciešams atbalsts. Saprot sadzīvē vienkāršas verbālas instrukcijas, izmantojot Go talk saziņas ierīci. Izprot vienkārši, paveicamus uzdevumus pēc vairākkārtējiem pamudinājumiem/nodemonstrēšanas priekšā. Izmanto piktogrammu PECS, nedzirdīgo zīmju un žestu valodu, veido īsas frāzes, kad priecājas. Patīk spēlēt ar ūdeni, smērēt ar ēdienu. Prot uzvilkt cepuri, jaku ar skolotājas atbalstu.</p>	<p>Uztvere bez pedagoģiskās palīdzības neveidojas. Vērojamas dažāda rakstura negatīvās gribas īpatnības (impulsivitāte, ietiepība, spītība, infantilisms). Uzmanība īslaicīga, nespēj koncentrēties, zaudē interesi. Varbūt apgrūtināta pārslēgšanās, iestrēgšana vienā darba veidā. Grūtības sevi motivēt darbam. Dominē mehāniskā atmiņa. Raksturīgs inertums. Zēns nerunā, intelektuāla piepūle rada dusmas un norobežošanos. Nav vēlēšanās izteikties, uzdot jautājumus. Ikdienā ir atkarīgs no pieaugušā, neprot izteikt lūgumu. Grūtības apģērbties, patstāvīgi ēst, apmeklēt tualeti.</p>

Plānojot sasniedzamo rezultātu, jābalstās uz bērna/skolēna stiprajām pusēm un jāpalīdz apgūt zināšanas un prasmes.

Piemēram, ja bērnam/skolēnam ir izteikta vizuālā atmiņa, bet nepadodas matemātisko darbību veikšana galvā, tad varam piedāvāt vizuālos stimulumateriālus, izdales materiālus un digitālas rīkus/resursus, ar kuriem, praktiski darbojoties, viņš nonāk līdz rezultātam.

Būtiski iekļaut plānā informāciju par tiem mācību priekšmetu skolotājiem un atbalsta komandas speciālistiem, kuri piedalīsies plāna īstenošanā un kādi būs viņu uzdevumi un atbildība. Lai izvērtētu bērna/skolēna sasniegtos rezultātus, jāizstrādā kritēriji, ievērojot Valsts pamatizglītības standartu un mācību priekšmetu programmas.

Ikvienam skolēnam jādod iespēja piedalīties izglītības iestādes, kā arī valsts noteiktajos pārbaudes darbos un savu spēju līmenī parādīt sasniegto. Pamatojot nepieciešamību, iespējams skolēnu no pārbaudes darbiem atbrīvot.

Plāna izstrādē iesaistītās personas (skolotāji, atbalsta komanda) vienojas par nepieciešamajiem **atbalsta pasākumiem**⁴ ikdienas mācību procesā un pārbaudes darbos.

Piemēram, mācību procesā:

- pagarināts laiks Ikdienas patstāvīgā darba veikšanai;
- materiāli palielinātā drukā (vēlams vismaz 16. fonta lielums);
- veicamā uzdevuma sadalīšana soļos;
- atvēlēt vairāk laika rakstisku uzdevumu izpildei;
- ieteicams verbālu informāciju papildināt ar vizuālu informāciju – attēli, demonstrējums, shēmas, ilustratīvas kartītes;

- atgādnes, simbolu valodas Widgit izmantošana.
- speciālistu atbalsts (logopēds, speciālā pedagogs, psihologs, pedagoga palīgs).

Pārbaudes darbos:

- papildus laiks līdz 100%;

Pārbaudes darbos atļauts izmantot tikai tos atbalsta pasākumus (atgādnes, laika pagarinājums u.c.), kurus izglītojamais ir izmantojis mācību procesā.⁴

PLĀNA IZVEIDES UN ĪSTENOŠANAS SOĻI

Lai uzskatāmāk parādītu plāna izveides un īstenošanas secību, nepieciešams ievērot vairākus soļus. Katrā no soļiem tiek īstenoti noteikti pasākumi, kuri savstarpēji saistīti un nodrošina pēctecību.

1. INFORMĀCIJAS APKOPOŠANA:

- dokumentācijas izpēte;
- informācija par bērna/skolēna garīgo un fizisko attīstību;
- informācija par iepriekšējo izglītību;
- sarunas ar bērna/skolēna, vecākiem, skolotājiem un citiem speciālistiem;
- novērošana un izvērtēšana.

2. INFORMĀCIJAS IZVĒRTĒŠANA UN DARBĪBAS VIRZIENA NOTEIKŠANA:

- nosaka, kādi palīdzības veidi bērnam/skolēnam nepieciešami;
- nosaka bērna/skolēna stiprās un vājās puses;
- vienojas ar skolotājiem, speciālistiem, kuri sniegs palīdzību;
- saskaņo speciālistu sniegtos pedagoģiskos/psiholoģiskos palīdzības veidus;

- nosaka atbildības sadali starp skolotājiem, speciālistiem un vecākiem.

3. PLĀNA IZSTRĀDE:

- plāno un izvirza sasniedzamo rezultātu un atbilstošus uzdevumus noteiktam laika periodam;
- plāno mācību saturu, metodes, mācību procesa tempu un organizāciju;
- izvēlas vērtēšanas formas un izstrādā kritērijus;
- vienojas par sadarbību ar vecākiem;
- saskaņo un apstiprina plānu atbilstoši izglītības iestādē noteiktajai kārtībai.

4. PLĀNA ĪSTENOŠANA:

- iepazīstina un izsniedz vecākiem izveidotā plāna kopiju;
- katra uzdevuma izpildi nodrošina ar konkrētām aktivitātēm;
- īsteno mācību jomu un grupu nodarbību aktivitātes konkrētam bērnam/skolēnam, kas atšķiras no pārējai klasei vai grupai organizētajām;
- pastāvīgi seko plāna izpildei un veic korekcijas, ja tas nepieciešams (elastīgi maina sasniedzamo rezultātu, uzdevumus, darba paņēmienus, praktiskās nodarbības, pielāgojumus).
- regulāri informē vecākus par bērna/skolēna sasniegumiem sasniedzamajiem rezultātiem

5. PLĀNA IZVĒRTĒŠANA:

- pēc izstrādātajiem kritērijiem atzīmē bērna/skolēna sasniegumus;
- mācību sasniegumu attīstības dinamiku kartē vai citā dokumentā kopā ar vecākiem un speciālistiem izvērtē bērna/skolēna sasniegumus;
- vienojas par turpmākajiem individuālā atbalsta pasākumiem.

Atceries!

Individuālā izglītības plāna veidošanai ir jābūt elastīgai! Plāns ir dokuments, kuru **var (un vajag) mainīt**, tiklīdz rodas tāda nepieciešamība!

Lai plānā izvirzītu bērna/skolēna mācību sasniedzamo rezultātu, vispirms jānosaka, kāda veida palīdzība viņam vajadzīga. Ikvienam skolotājam, kas strādā izglītības iestādē ir jāzina kā pareizi noformulēt sasniedzamo rezultātu, lai skaidri pārliecinātos par jēgpilnu mācīšanas/mācīšanās procesu.

Sasniedzamajam rezultātam ir jābūt:

Tas ir definēts kā zināšanas, prasmes, kompetences

- **ticamam/reālam** – atbilstošs konkrētai klasei, vecumam, bērnu/skolēnu zināšanām un prasmēm, spējām;
- **būtiskam** – atbilstošs izglītības standartam, koncentrējoties uz bērna/skolēna vājajām un stiprajām pusēm;
- **jēgpilnam** – skaidrs, kāpēc bērnam/skolēnam to vajag, kur tas dzīvē noderēs;
- **izmērāmam/precīzam** – iespējams precīzi jāpārliecinās, vai rezultāts ir sasniegts (kādā noteiktā laika periodā, no – līdz).

Plānotais sasniedzamais rezultāts, kas virza uz priekšu un ir orientēts uz iznākumu, **kas ir izdarīts – ko bērns/skolēns spēj, zina, prot, ko viņš ir sasniedzis/iemācījies** noteiktā laika periodā.⁵

Skolotāji!

Pirms izvirziet sasniedzamo rezultātu, pārdomājiet, ar kādām metodēm, stratēģijām, paņēmieniem Jūs varēsiet pārbaudīt, izmērīt un/vai secināt, ka sasniedzamais rezultāts ir sasniegts.

Formulējiet sasniedzamo rezultātu tagadnes apgalvojuma formā (prot, analizē, izprot, nosaka, ir priekšstats/izpratne, risina, izpilda u.c.)! Tas palīdzēs saprast, kā

precīzāk sasniedzamo rezultātu izmērīt un **vai pēc visu atbilstošo uzdevumu izpildes plānotais sasniedzamais rezultāts ir sasniegts.** ⁶ Ja kādā mācību jomā ilgu, laiku nav vērojami nekādi rezultāti, ieteicams pārskatīt izvirzītos sasniedzamos rezultātus – iespējams tas ir noformulēts nekonkrēts, nepiemēroti augsts, vai metodes un resursi nav pietiekami efektīvi.

Jo skaidrāk un precīzāk būs izvirzīts sasniedzamais rezultāts, jo vieglāk pēc tam izmērīt, vai tas ir sasniegts!

PIEMĒRI

Sasniedzamais rezultāts (SR) ir plašs un nekonkrēts, to nevar izvērtēt noteiktā laika posmā	Sasniedzamais rezultāts (SR) ir konkrēts un izvērtējams noteiktā laika periodā
rakstīto burtu elementu nostiprināšana	prot uzrakstīt 3-4 teikumu diktātu
lasītprasmes, rakstītprasmes nostiprināšana	spēj patstāvīgi izlasīt īsu instrukciju, uzrakstīt domrakstu 4-5 teikumi, atbildēt uz jautājumiem
lasītprasmes pilnveidošana	lasa patstāvīgi vārdus un saprot izlasīto, izmantojot vizuālos stimulumateriālus
lasīšanas, atstāstīšanas veicināšana	saprot tekstu, atstāsta to, izmantojot lasīšanas un atstāstīšanas stratēģijas
loģiskās domāšanas veicināšana	sadala posmos procesu no grauda līdz maizei (ar attēlu, stāstījumu vai citiem apzīmējumiem)
matemātisko jēdzienu attīstīšana	risina teksta uzdevumus, prot formulēt teksta uzdevuma atbildes, izmantojot shēmas
riņķa diagrammas aprēķināšana	prot uzzīmēt diagrammu, izmantojot Excel programmu

Skolotājs pēc sasniedzamo rezultātu izvirzīšanas analizē, vai bērns/skolēns ir sapratis, vai viņš to ir apguvis plānotajā laikā, vai sasniedzamais rezultāts nav izvirzīts par grūtu.⁶

PIEMĒRI INDIVIDUĀLO IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS APGUVES PLĀNU PILNVEIDEI

5. klase

Skolēns, kuram ir mācīšanās traucējumi

Nepatīk lasīt, rakstīt, izvairās no teksta uzdevumu risināšanas. Ātri kļūst dusmīgs, sāk pievērst sev uzmanību ar nevajadzīgiem komentāriem, bieži kavē latviešu un angļu valodas stundas. Pārbaudes darbos ir neuzmanīgs, nepacietīgs. Uzdevumu nosacījumu neizpratne visos mācību priekšmetos. Grūtības veikt glīti mājas uzdevumus, izrāda negatīvu attieksmi, bieži atsakās rakstīt diktātus, domu rakstus. Neizprot teksta uzdevumu risināšanu. Nevar pabeigt domu rakstu darbos līdz galam, švīkā, labo. Stundās pierakstos zīmē shēmas, komiksus, ķēpājas, nekoncentrējas darbam. Iepauzē lasītprasmju un rakstītprasmju uzdevumu izpildē, pildot tos, sāk raudāt.

Jomas, kurās nepieciešams atbalsts:

- latviešu valodas joma, angļu valoda, matemātika.

Atbalsta speciālistu atzinumi plāna sastādīšanas brīdī (izglītības, psiholoģiskais, valodas, sociālais un uzvedības vērtējums). Mācību priekšmetu skolotāji, psihologs, logopēds

Informācijas avots	Datums	Izvērtēšanas rezultāti
Pedagogs, klases audzinātājs	21.09.2021	Zēns daļēji koncentrējas uzdevumu izpildē, iesaistās grupu darbos, ja atbalsta, izteiktas grūtības verbāli izprast instrukcijas . Neizrāda iniciatīvu rakstīt ielūgumus un apsveikuma kartiņas. Pārdzīvo par neveiksmi, nejautā pēc palīdzības. Ieraujas sevī, raud.
Angļu valodas skolotāja	22.09.2021	Grūtības izprast verbālas instrukcijas , lasīšanas jomā lēns darba temps, brīžiem tēmās, kur nepieciešama lasītprasme/rakstītprasme, zēns sāk raudāt.
Psihologs	24.09.2021	Zēns acu kontaktu veido droši, sadarbojas, cenšas būt uzmanīgs uzdevumu izpildē, labs darba temps. Verbālās izpratnes testā caurmēra jeb vecumposma vidējiem rādītājiem atbilstošs. Uzdevumos, kuros nepieciešama lasītprasme/rakstītprasme, sāk nervozēt, pat raudāt.
Logopēds	27.09.2021	Zēns lasa pa zilbēm (burto), min, vārdus pēc pirmā burtā vai zilbes, izteikti lēns lasīšanas temps. Nogurst, gan lasot, gan rakstot, vāja atmiņa 4-5 teikumi, uz jautājumiem par tekstu atbildēt nevar. Zēna lasītprasme neatbilst vecumposmam. Lasīšana rada grūtības un aizņem ļoti ilgu laiku. Rakstu darbus veic nelabprāt, norakstā skatās katru burtu atsevišķi, tad raksta. Veic darbu patstāvīgi, ja lasa priekšā, izmanto tildes rīku un samazina lasītā teksta daudzumu. Var izlasīt ja burtu šrifts ir 20.

Atbalsts skolā		Zēnam ir sastādīts plāns. Lai atvieglotu mācību procesu, ir pielāgoti atbalsta pasākumi. Uzdevumu nosacījumu lasīšanas priekšā, skaidrošana, vizualizēšana, papildus laiks uzdevuma veikšanai, diferencēti uzdevumi. Regulāri notiek konsultācijas pie skolas logopēda, latviešu valodas skolotājas (lasīšanas grūtību mazināšanai un latv. val. apguvei). Konsultācijas notiek arī citos mācību priekšmetos (angļu val., dabas zinību joma, kur skolotāji vēlreiz izklāsta mācību tēmu īsi un konkrēti pa soļiem).
----------------	--	---

Skolotāji izvirza skolēnam, vienotus sasniedzamos rezultātus

Mācību priekšmets/joma		Latviešu valoda – verbālas instrukcijas uzdevumu izpildē, diktāts un galvenās domas noteikšana tekstā Angļu valoda – verbālas instrukcijas, domraksts Matemātika - instrukcijas, teksta uzdevums		
SR – turpmāk tekstā sasniedzamais rezultāts				
Sasniedzamie rezultāti	Metodes, materiāli, resursi	Pedagogs	Sākuma datums un pārbaudes datums	Progress/rezultāti (jaunumi, kas sasniegts/nav/dalēji sasniegts, turpināt)
<p>Mācās veidot un izmantot atgādnēs. Lasa īsu instrukciju, izmantojot atgādni vieglajā valodā</p> <p>Nosaka lasītā teksta galveno domu</p> <p>Raksta diktātu 4–5 teikumi</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Īsi precīzi norādījumi * Uzdevumu nosacījumu lasīšanas priekšā, skaidrošana, vizualizēšana * Uzdevumu sadalīšana pa daļām * Digitālie resursi, vizualizēšana * Komiksi * Viegļā valoda, atgādnēs * Dators ar programnodrošinājumu, balss sintezators (Tildes tehnoloģijas) * Burtu šrifts 20 * Līnijas boldā * Individuāla pieeja un atgriezeniskā saite stundā, konsultācija * Pozitīvā pastiprināšana 	Latviešu val. A. Putniņš	27.09.2021 18.12.2021	<p>Spēj veidot atgādnēs un izmantot tās. Prot izlasīt instrukciju patstāvīgi vieglajā valodā (piem., pasvītro, izlasi, atkārti). SR sasniegts</p> <p>Dalēji prot noteikt galveno domu vienkāršos tekstos. Vēl jāmacās noteikt teksta galveno domu, bet var noteikt teksta tematu. Turpināt</p> <p>Prot pārrakstīt neliela apjoma tekstu 4-5 un pēc tam šo pašu tekstu atkārtoti raksta kā diktātu</p>

<p>Atbild uz 2 jautājumiem par lasītā teksta saturu</p>				<p>Prot patstāvīgi rakstīt diktātu, ja izmanto paša veidotu vārdu krājuma burtnīcu ar zīmētiem attēliem (paša veidots zīmējums zīmētais palīdz uztvert un izprast izlasītā/rakstītā saturu un jēgu) SR sasniegts</p> <p>Neprot atbildēt uz jautājumiem, bet spēj uzzīmēt</p> <p>SR ir daļēji sasniegts Turpināt</p>
<p>Lasa un izprot instrukciju 1-2 vārdi</p> <p>Spēj uzrakstīt domrakstu, ievērojot pakāpenību</p> <p>Iesaistās grupas veidotā stāstā</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Īsi precīzi norādījumi * Uzdevumu nosacījumu lasīšanas priekšā, skaidrošana * Komiksi (vieglā valoda) * Līnijas boldā * Vizuali stimulumateriāli * Zīmējumi, Zilbes, atgādnēs, pieturzīmes * Plāns, algoritms pa soļiem * Burtu šrifts 20 * Individuāla pieeja un atgriezeniskā saite stundā, konsultācija * Pozitīvā pastiprināšana 	<p>Angļu val. Z. Apsīte</p>	<p>27.09.2021</p> <p>18.12.2021</p>	<p>Prot izlasīt un saprot instrukciju 1-2 vārdi vieglajā valodā</p> <p>Prot uzrakstīt domrakstu, ja izmanto vārdu krājuma burtnīcu ar paša zīmētiem attēliem</p> <p>Spēj lasīt no attēliem (komiksi), uzmin vārdu, ja ir atstāta pauze/tukšums</p> <p>SR rezultāts ir sasniegts</p>
<p>Spēj izlasīt īsu instrukciju, prot izmantot atgādnēs</p> <p>Risina teksta uzdevumu, izmantojot shēmas un soļu algoritmu uzdevuma veikšanai (vispirms, pēc tam)</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Īsi precīzi norādījumi * Uzdevumu sadalīšana pa daļām * Shēma (vizuālais atbalsts) * Atgādnēs vieglajā valodā * Algoritms pierakstam, precīzi nošķirti soļi * Individuāla pieeja un atgriezeniskā saite stundā, konsultācija * Pozitīvā pastiprināšana 	<p>Matemātika A. Kursīte</p>	<p>27.09.2021</p> <p>18.12.2021</p>	<p>Lasa, saprot īsu instrukciju vieglajā valodā (pasvītro, risini, apvelc!)</p> <p>Spēj risināt teksta uzdevumu, izmantojot vizuālu atgādni, shēmu</p> <p>Spēj un prot izmantot risināšanas plānu pa soļiem</p> <p>SR rezultāts ir sasniegts</p>

Atceries!

Paraugos minēti skaidri **izmērāmu sasniedzamo rezultātu** piemēri, ko sasniegt kādā konkrētā laika periodā.

IZGLĪTĪBAS PROCESA ORGANIZĒŠANAS NOSACĪJUMI

1. Pielāgot mācību saturu bērnam/skolēnam (sagatavot piemērotus materiālus, izvēlēties atbilstošas mācību metodes).
2. Pielāgot mācību materiālus, lai bērns/skolēns uzdevumus varētu veikt atbilstoši savām spējām.
3. Izmantot starppriekšmetu saikni, piemēram, mācīt lasīt, izmantojot vienkāršus tekstus sociāli un pilsoniskajā mācību un dabaszinātņu jomā u.c.
4. Palīdzēt apgūt darba laika organizēšanas un patstāvīgas mācīšanās prasmes.
5. Attīstīt sociālās prasmes un darba iemaņas.

Plāna izveidē, īstenošanā un izvērtēšanā ir svarīgi iesaistīt arī bērna/skolēna vecākus.

Ja vecāki **nepiekrīt plāna īstenošanai un** nesadarbojas ar izglītības iestādi, tad atbildīgais skolotājs **to fiksē sarunas protokolā** un pedagoģiskais vai psiholoģiskais novērtējums tiek veikts pēc izglītības iestādes iniciatīvas, par to informējot izglītojamā likumisko pārstāvi.

IESPĒJAMĀ SADARBĪBA AR VECĀKIEM

1. Izzināt vecāku vēlmes izglītības procesa organizācijas jautājumos.
2. Pārrunāt bērna/skolēna stiprās un vājās puses.
3. Vienoties ar vecākiem, kā palīdzēt bērnam mācīties un atbalstīt viņu (kopīga mācīšanās mājās, dienas režīmu

- strukturēšana, bērna spēju un talantu veicināšana u.c.), un ietekmēt pozitīva pašvērtējuma veidošanos.
4. Vienoties par saziņas veidu (sarunas, dienasgrāmata, telefona zvani, e – klase u.c.).
  5. Izrunāt sasniegtos rezultātus, apspriest turpmāk veicamo darbu.

PLĀNA ĪSTENOŠANAS IZVĒRTĒJUMS

1. Plāna izvērtēšanā piedalās visi tie skolotāji un speciālisti, kuri bija iesaistīti plāna īstenošanā (priekšmetu skolotāji, klases audzinātāja, logopēds, speciālais pedagogs, psihologs). Ja tā izstrādē un/vai īstenošanā piedalījušies arī bērna/skolēna vecāki, tad pie paveiktā izvērtēšanas tiek pieaicināti arī viņi un bērns/skolēns, ja tas nepieciešams.
2. Izvērtējot plānu, tiek pārrunāts, kas izdevies, kādas izmaiņas un papildinājumi plānā nepieciešami, kādi būtu nākamie veicamie soļi, ar kādiem speciālistiem vēl nepieciešams sadarboties, kā arī izvērtē bērna/skolēna zināšanas un prasmes.
3. Bērna/skolēna sasniedzamos rezultātus skolotāji analizē noteiktā laika periodā (ieteicams – divas reizes mācību gada laikā) pēc iepriekš izstrādātiem kritērijiem.
4. Informācija, kura iekļauta plānā, izpaužama vienīgi tām personām, kuras iesaistītas tā īstenošanā.

Plāna īstenošana ir komandas darbs, kas prasa bērna/skolēna, vecāku un speciālistu regulāru sadarbību un izglītības iestādes administrācijas atbalstu.

IZMANTOTIE RESURSI

1. MK. Ministru kabineta rīkojums Nr.436. (2021). Par Izglītības attīstības pamatnostādņem 2021.-2027. gadam. 3. mērķis: Atbalsts ikviena izaugsmei. Rīcības virzienu un uzdevumu apraksts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/324332-par-izglitiba-attistibas-pamatnostadnem-20212027-gadam> Skatīts: [10.01.2022.]
2. Ozols, R. (2020). Izglītības valsts kvalitātes dienests. Diferenciācija, individualizācija un personalizācija. «Izglītības iestādes darbības tiesiskie pamati» Kursi. 18.06.2020., Rīga. Prezentācija PDF.
3. Skola 2030. Diferenciācija – liels vārds maziem bērniem. (2020) Pieejams: <https://skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/diferenciacija-liels-vards-maziem-berniem> Skatīts: [09.01.2022.]
4. Falka, A. (2015). Atbalsta komandas darba organizācija izglītības iestādē. Pieejams: https://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/metiet_atb_pas_nodr.pdf Skatīts: [07.03.2022.]
5. Namsone, D., Čakāne, L., Butkēviča, A. (2018). Kompetenci attīstoša mācīšanās. Pieejams: <https://www.siic.lu.lv/.../ieteikumi-kompetenci-attistosa-macisanas> Skatīts: [09.02.2022.]
6. Skola 2030. Izglītība mūsdienīgai lietpratībai: mācību satura un pieejas pieejas apraksts. (2017). Mācību saturs pamatizglītībā /mērķi un uzdevumi 22.lpp. Pieejams: <https://static.lsm.lv> Skatīts: [23.03.2022.]

Pielikumos izmantotie resursi:

7. Pētījums par bērniem ar speciālām vajadzībām sniedzamo atbalsta pakalpojumu izmaksu modeli iekļaujošas izglītības īstenošanas kontekstā. (2017). Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/2991> Skatīts: [14.05.2022.]

8. Ministru kabineta noteikumi Nr. 747. (2018). Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/303768-noteikumi-par-valsts-pama-tizglitibas-standartu-un-pamatizglitibas-programmu-paraugiem> Skatīts: [22.04.2022.]

9. Hülscher, T., Wieneke Kranz, J., Zöllner, S. (2010). Unterrichtsentwicklung. Förderplanung im Team – Bildungsregion Berlin-Brandenburg. Landesinstitut für Schule und Medien Berlin-Brandenburg (LISUM).
Pieejams: [Förderplanung im Team - Berlin.de](https://www.förderplanung-im-team-berlin.de) Skatīts: [22.05.2022.]

10. AG Autismus. (2013). Arbeitshilfen zur autismusspezifischen Förderplanung. Unter dem dach des verbands Sonderpädagogik (vds) Landesverband Sachsen e.V (Hrsg).
Pieejams: <https://docplayer.org/13062529-Arbeitshilfen-zur-autismusspezifischen-foerderplanung.html> Skatīts: [12.06.2022.]

11. NCSE. (2006). Guidelines on the individual education plan process by the National Council for Special Education.
Pieejams: https://ncse.ie/wpcontent/uploads/2014/10/final_report.pdf Skatīts: [15.07.2022.]

SAĪSINĀJUMI UN SKAIDROJUMI

VISC – Valsts izglītības satura centrs

IIAP – individuālais izglītības programmas apguves plāns

SR – sasniedzamais rezultāts

Intranets – izglītības iestādes iekšējās informācijas tīkls, kas pieejams tikai izglītības iestādes darbiniekiem, kurā ir pieejams plašs informācijas un pakalpojumu klāsts no iestādes iekšējām IT sistēmām, kas nav publiski pieejamas internetā.

Vieglā valoda – viegli lasāma un saprotamā veidā sagatavota informācija cilvēkiem kuriem grūti lasīt un kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda, kā arī cilvēkiem ar intelektuāliem traucējumiem u.c.

Vizuālie stimulmateriāli – iestrādāts vizuālas formas stimulmateriāls (piem., fotogrāfijas, attēli, teikumu sākumi, vārdi), kas ļauj skolēnam pakāpeniski apgūt un iegaumēt konkrēto (skaņu, ciparu, teikumu u.c.).

Braila raksts – alternatīva rakstu zīmju sistēma, kas dod iespēju lasīt un rakstīt cilvēkiem, kas redzes traucējumu dēļ nespēj izmantot savu redzi.

Spoguļraksts – raksts, kurā burtu novietojums, secība ir pretēja, salīdzinot ar parasto novietojumu, secību (piem., raksta b, p, d).

Go talk – runas dēlis ar izvēles iespējām, tehniskais palīglīdzeklis personām ar runas un valodas, kustību un koordinācijas traucējumiem, lai iesaistītos komunikācijā. Iekārta sniedz iespēju ierakstīt īsus informatīvus audiomateriālus, kas tiek pastiprināti ar vizuālu atbalstu attēlu, piktogrammu vai fotogrāfiju formā, kā arī ļauj integrēties sabiedrībā, ikdienas aktivitātēs, akadēmiskā vidē un profesionālā darbībā.

PECS – alternatīvās komunikācijas līdzekļu sistēma PECS (Picture Exchange Communication System) sazināšanās sistēma ar attēlu palīdzību.

Widgit Symwriter – īpaši izstrādāta simbolu sistēma, kura tiek izmantota, lai palīdzētu apgūt lasītprasmi un saprast izlasīto tekstu. Simboli ir attēli ar noteiktu struktūru, kuri tiek izmantoti, lai paskaidrotu vārda nozīmi un nodrošinātu vizuālo informāciju jebkura vecuma cilvēkiem.

TEACCH – pedagoģiskā korekcijas metode skolēniem ar autismu un ar komunikācijas traucējumiem, kas sastāv no individuāli orientētas vizuālas palīdzības (vides strukturēšana, plānu vizualizēšana, darbības soļi ar attēliem).

Alternatīvā komunikācija – tiek lietota, lai varētu sazināties tie, kam ir traucēta vai ierobežota iespēja saprasties ar runātas vai rakstītas valodas palīdzību un ar palīglīdzekļiem (priekšmeti attēli, fotogrāfijas, attēli), vai bez palīglīdzekļiem (žesti, zīmes).

Stereotipās kustības – ķermeņa kustības, kas izpaužas kā ritmiska šūpošanās sēžot vai stāvot.

PIELIKUMI

Pielikumos piedāvājam

1. Pielikumā – piedāvājami informāciju individuālā izglītības programmas apguves plāna izveidei (soļi).

2. Pielikumā – piedāvājam plāna paraugu.

3. Pielikumā – piedāvājam attīstības dinamikas karti.

4. Pielikumā – piedāvājam kritēriju paraugus, pēc kuriem dinamikas karte aizpildāma.

- **Piemēram:** iegūtos rezultātus (minimālais vērtējums – 1 punkts, maksimālais vērtējums – 5 punkti) atzīmē attīstības dinamikas tabulā, pēc tam īsi komentē, kurām jomām pievērst uzmanību.

5. Pielikumā – piedāvājam skolotājiem skolēna prasmju izvērtēšanas karti, pēc kuras var veidot labāku izpratni par skolēna stiprajām un vājajām pusēm.

6. Pielikumā – piedāvājam Vācijas federālās zemes Saksijas – Anhaltes speciālās izglītības asociācijas pārstāvju apkopoto atbalsta ideju katalogu: atbalsta plānošana skolēniem ar autiskā spektra traucējumiem (individuālā izglītības apguves plāni: skolotāju labās prakses piemēri).

7. Pielikumā – piedāvājam Amerikas izglītības departamenta speciālistu apkopoto materiālu: individuālo izglītības uzvedības plāna paraugu.

1. PIELIKUMS. Informācija individuālā izglītības programmas apguves plāna izveidei

I Informācija individuālā izglītības programmas apguves plāna izveidei

Plāna izstrādes pamatojums

Pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinums

Konstatētas attīstības/mācīšanās grūtības

Cita veida atbalsts

Ziņas par izglītojamo

Vārds, uzvārds _____

Dzimšanas dati _____

Izglītības iestāde, klase (grupa) _____

Datums, kad konstatēta atbalsta nepieciešamība _____

Joma, kur nepieciešams atbalsts _____

Izvērtēšanas, izpētes rezultāti (izglītības, psiholoģiskais, valodas, sociālais un uzvedības vērtējums)

Informācijas avots	Datums	Izvērtēšanas rezultāti
<i>Skolotāja vai speciālistu (psihologa, speciālā pedagoga, logopēda u.c.) vērtējums</i>		<i>Piemēram, psihologa ziņojums; ir grūtības strādāt grupā, laikā pabeigt darbu, ilgstoši koncentrēt uzmanību</i>
<i>Zināšanu vērtējums (mācību priekšmetos)</i>		<i>Piemēram, lasa, raksta īsus teikumus Jāpilnveido pareizrakstības prasmes</i>

Izglītojamā stiprās un vājās puses

Stiprās puses (ko bērns prot un labprāt dara)	Vājās puses (jomas, kas jāpilnveido)
<i>Izteikta vizuālā atmiņa</i>	<i>Jāpilnveido lasīt un rakstītprasme</i>
<i>Patīk minēt mīklas</i>	<i>Garo patskaņu lietošana un balsīgo, nebalsīgo līdzskaņu lietošana vārdos</i>
<i>Nodarbojas ar sportu, patīk peldēt</i>	<i>Sadarbības prasmes</i>

Mācību jomas/priekšmeti un/vai nodarbības, uz kurām attiecas plāns

Piemēram,

Dabaszinātņu mācību joma: Mācību priekšmeti: dabaszinības (1.–6. klase), fizika, ķīmija, bioloģija, ģeogrāfija (7.–9. klase)

Matemātikas joma: Mācību priekšmets: matemātika

Valodu mācību joma: Mācību priekšmeti: Latviešu valoda, mazākumtautību valodas, svešvalodas

Tehnoloģiju mācību joma: Mācību priekšmeti: dizains un tehnoloģijas, datorika, inženierzinības

Logoritmika

Pielāgojumi

Mācību pielāgojumi	Vides pielāgojumi	Pārbaudes darbu pielāgojumi
<i>Neverbāli signāli (žesti)</i>	<i>Atsevišķa darba vieta vai telpa</i>	<i>Pagarināts darba laiks</i>
<i>Biežāki pārtraukumi</i>	<i>Papildu apgaismojums</i>	<i>Vairāki pārtraukumi</i>
<i>Pielāgots mācību saturs</i>	<i>Dators rakstu darbu veikšanai</i>	<i>Rakstu darbu aizstāšana ar mutiskām atbildēm</i>
<i>Vienkāršoti uzdevuma nosacījumi</i>	<i>Audio un /vai vizuālā stimuli</i>	<i>Uzdevumu lasīšana priekšā</i>
<i>Atslēgas vārdi tekstā izcelti ar krāsainu marķieri</i>	<i>Ierobežot klasē materiālus, kas novērš uzmanību</i>	<i>Datora izmantošana</i>
<i>Uzdodot veikt uzdevumu, uzrakstiet secību, kā tas jāpilda</i>	<i>Nodrošināt rezerves rakstāmpiederumus, piezīmju papīru, grāmatas</i>	

Papildu informācija

II Individuālais izglītības programmas apguves plāns

Mācību joma /priekšmets un/vai nodarbība _____

Izglītojamā zināšanu un attīstības līmenis (emocionāli psiholoģiskais stāvoklis, sociālās prasmes, faktiskā situācija (zināšanu apjoms) mācību plāna sastādīšanas brīdī)

Pedagoģiskā procesa organizācija

Sasniedzamais rezultāts	Mācību procesa organizācija (nodarbību skaits nedēļā, mācību metodes, materiāli, palīglīdzekļi u.c.)	Pārbaudes metodes un rezultāti	Skolotājs/Speciālists

III Vienošanās par plāna īstenošanu

Sadarbība ar vecākiem

Datums	Aktivitāte	Turpmāk plānotais

Paredzētais plāna izvērtēšanas datums (periods) _____

Vieta komentāriem

Nākamie veicamie
soļi

Nākamais izvērtēšanas
datums/periods

Visu plāna īstenošanā iesaistīto pedagogu un speciālistu paraksti

---

Vecāku/likumīgo pārstāvju paraksti

---

2. PIELIKUMS. Individuālais izglītības programmas apguves plāna paraugs

INDIVIDUĀLAIS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS APGUVES PLĀNS

no _____ līdz _____

Iestādes nosaukums, klase (grupa): _____

Plāna sastādīšana (datums) _____

Izglītojamā vārds, uzvārds: _____

Plāna pārskatīšana (datums) _____

Direktora vietnieks mācību darbā vai metodiķis:

Stiprās puses, uz kurām balstīties			Vājās puses, kurām pievērst uzmanību kuras jāpilnveido/kurās nepieciešams atbalsts		
Sasniedzamais rezultāts (ko sasniegs/iemācīsies skolēns)					
Izvirzītais/plānotais sasniedzamais rezultāts	Skolēns (veicamās aktivitātes)	Pedagogs (metodes, materiāli, resursi, mācību līdzekļi, palīglīdzekļi, atbalsta pasākumi, pielāgojumi vērtēšana)	Vecāki (kā iesaistīsies, ko darīs, cik bieži, datumi)	Atbalsta personāls un plānotie pasākumi (psihologs, logopēds, speciālais pedagogs, pedagoga palīgs, metodiķis, sociālais darbinieks u.c.)	Sasniedzamais rezultāts atbilst mācību programmai, jaunumi, kas sasniegts/ nav sasniegts/turpināt Sasniedzamais rezultāts ietver arī bērna pašvērtējumu Man patīk... Man sagādā grūtības...

Pedagogi, atbalsta personāls (paraksts)		Datums
Vecāki/likumīgie pārstāvji (paraksts)		Datums

Papildu informācija _____

4. PIELIKUMS. Attīstības dinamikas vērtēšanas kritēriji

Attīstības dinamikas vērtēšanas kritēriji

1. Attieksme pret mācībām/nodarbībām:

- 5 – nopietns, patstāvīgs, sistemātisks darbs;
- 4 – sistemātisks darbs, nepieciešama pārbaude;
- 3 – nepietiekams patstāvīgs darbs, regulāra pedagoga pārbaude;
- 2 – mācību procesā iesaistās ar piepūli, mācības neinteresē;
- 1 – mācības neinteresē, ignorē skolotāja prasības.

2. Uzvedība:

- 5 – ievēro iekšējās kārtības noteikumus, apguvis pieklājības normas;
- 4 – noteikumus un pieklājības normas ievēro ar atgādinājumu;
- 3 – noteikumus un pieklājības normas ievēro daļēji, nepieciešama palīdzība;
- 2 – neievēro skolas iekšējās kārtības noteikumus un pieklājības normas;
- 1 – ignorē skolas iekšējās kārtības noteikumus, neievēro pieklājības normas.

3. Pienākumi:

- 5 – uzticētos pienākumus veic patstāvīgi, apzinīgi;
- 4 – uzticētos pienākums veic apzinīgi, trūkst patstāvības, jāmudina;
- 3 – ja lūdz, tad dara, paviršs, nepieciešama pārbaude;
- 2 – veikt patstāvīgi uzticētos pienākums nespēj, darbojas tikai skolotāja vadībā;
- 1 – negatīva attieksme pret jebkuru pienākumu.

4. Saskarsme, komunikācija:

- 5 – labvēlīga, pieklājīga un iecietīga attieksme pret skolēniem un pieaugušajiem;
- 4 – taktiska attieksme pret pieaugušajiem, bet ne vienmēr pret vienaudžiem;
- 3 – saskarsmē un komunikācijā viegli ietekmējams;
- 2 – nepieklājīgs, impulsīvs, ar negatīvu attieksmi;
- 1 – rupjš, nesavaldīgs, vienaldzīgs.

5. Intereses:

- 5 – dažādas intereses, aktīvi iesaistās piedāvātajās nodarbībās;
- 4 – pēc skolotāja ierosinājuma spēj izvēlēties sev nodarbošanos;
- 3 – veic skolotāja piedāvāto darbu, bet tas ātri apnīk;
- 2 – pietrūkst noturības un intereses, nepieciešama motivācija;

1 – intereses minimālas.

6. Iesaistīšanās skolas un ārpusskolas pasākumos:

5 – aktīvi iesaistās pasākumos, izrāda iniciatīvu;

4 – piedalās skolas pasākumos, ir interese par ārpusskolas pasākumiem;

3 – daļēji iesaistās un apmeklē dažādus pasākumus;

2 – pasākumus apmeklē nelabprāt, traucē citiem;

1 – neiesaistās pasākumos, ignorē tos.

7. Pašapkalpošanās iemaņas:

5 – pašapkalpošanās iemaņas apguvis;

4 – pašapkalpošanās iemaņas apguvis, bet nepieciešama palīdzība;

3 – daļēji apguvis pašapkalpošanās iemaņas, nepieciešama palīdzība un pārbaude;

2 – pašapkalpošanās iemaņas veic tikai skolotāja vadībā;

1 – pašapkalpošanās iemaņas nav apguvis.

5. PIELIKUMS. Skolēna prasmju izvērtēšanas karte skolotājiem

Skolēnu pedagoģiskā pedagoģiski/psiholoģiskā izvērtēšana

Lai veiktu visaptverošu skolēna pedagoģisko izvērtēšanu, jāizmanto dažādi izvērtēšanas veidi, kā arī ir jānovēro/jānovērtē skolēna vairākas mācību prasmju un funkcionēšanas jomas dažādos vides kontekstos.⁷

Izvērtēšanai nozīmīgi ir:

- **skolotāju un citu personu ziņojumi par novērojumiem**, kas strādā ar skolēnu skolā un ārpus tās – PII izglītības iestādes audzinātājs, mācību priekšmetu skolotāji, klases audzinātājs, logopēds, sociālais darbinieks, ārsts, vienaudži, speciālais pedagogs, psihologs, interešu nodarbību skolotājs);
- vecāku vai citu bērna aprūpētāju (vecvecāku, aizbildņu), kas ir iesaistīti izglītojamā aprūpē, **ziņojumus par viņu novērojumiem.**⁷

Novērtējot skolēna spējas, prasmes un uzvedību, vēlams ņemt vērā:

- mācību vides faktoru ietekmi uz izglītojamā mācīšanos un mācību sasniegumiem;
- izglītības satura piemērotību (piemēram, cik tas bija atbilstošs izglītojamā spējām);
- pedagoģiskā procesa atbilstību (piemēram, mācīšanas metodes, stratēģijas, paņēmieni u.c.);
- izglītojamā mijiedarbības ar citiem vienaudžiem (piemēram, sociālās pieņemšana vai atraidīšana, pat iebiedēšanas gadījumi) un skolotājiem faktoru ietekmi;
- skolas un klases fizisko vides pielāgotību (piemēram, apgaismojums, fona troksnis, sēdvieta, pārvietošanās drošība u.c.).

Novērošanu veic: skolotāji, audzinātāji, mācību priekšmetu skolotāji, interešu izglītības skolotāji, psihologi, logopēdi un citi speciālisti, kas strādā ar skolēnu skolā, ārpus tās.

Novērtējumus veic tikai speciālisti, kas ir kompetenti izglītojamā psiholoģiski/pedagoģiskās izvērtēšanas veikšanā – psihologi, bet atsevišķo spēju, prasmju vai mācību, sasniegumu jomā arī speciālās izglītības skolotāji, matemātikas un latviešu valodas skolotāji, audiologopēds.

“Skolēna prasmju izvērtējums” veidots pamatojoties uz pamatizglītības obligāto saturu (caurviju prasmes) ⁸ ar mērķi, lai skolotāji varētu novērot un novērtēt ikviena skolēna prasmes, emocijas/uzvedības izpausmes dažādās situācijās/vidēs (klasē, ārpus tās u. c). tas būs kā mācību procesa pilnveides atbalsts.

- Mācību priekšmetu skolotāji ir visprasmīgākie novērotāji un var sniegt precīzu informāciju par katra skolēna prasmju apguvi un/vai skolēnu daudzveidīgajām izglītības vajadzībām. ⁹

Lūdzu, atzīmējiet skolēna minētās prasmes tabulas ailēs ar norādīto apzīmējumu (+/-) atzīmēta kā **prot, neprot, daļēji ar atbalstu** (miniet kādu atbalstu šobrīd skolēns jau izmanto)

Bērna vārds, uzvārds, klase _____

Skolotājs, mācību joma _____

1.semestris vai 2. semestris _____

VALODAS MĀCĪBU JOMA • valodas izpratne	+	-	Daļēji ar atbalstu (minat, ar kādu?)	Komentāri
Izprot vienkāršas instrukcijas				
Vienkāršu instrukciju virkni				
Lasa tekstu, izprot izlasīto				
Lieto saziņā piemērotu vārdu krājumu				
Lieto savā runā lietvārdus, darbības vārdus, īpašības vārdus				
Runā lieto prievārdus, vietniekvārdus				

Lieto semantiski līdzīgus vārdus				
Nosauc priekšmeta, dzīvas būtnes pēc apraksta, attēla				
Saprot tekstā vispārinošos vārdus, nosauc tos				
Izprot abstraktos vārdus				
Nosaka cēloņu – seku sakarības				
PAREIZRAKSTĪBA				
Raksta glīti, salasāmi, glīts rokraksts				
Iekļaujas precīzi rakstu darbos līnijās, ievēro lineatūru				
Notur precīzi zīmulī, rakstāmpiederumus				
Raksta atsevišķas skaņas spoguļrakstā (b-p-d)				
Raksta tā kā dzird				
Raksta patstāvīgi domrakstu				
Precīzi pārraksta tekstu				
Lieto pareizu burtu lielumu un atstarpes				
Patstāvīgi raksta pārbaudes darbus				

MATEMĀTIKAS MĀCĪBU JOMA

Risina ar patiku matemātiskos uzdevumus

Izmanto digitālos resursus/rīkus (attālinātajās mācībās)

Izmanto digitālos mācību materiālus līdzekļus

Raksta ciparus, simbolus, spoguļrakstā (6/9)

Risina patstāvīgi uzdevumus, atņem, daļa, atrod atšķirības

Izprot jēdzienus (vieni, desmiti, simti) u.c.

Spēj analizēt uzdevumus un kontekstu, lai varētu noteikt, kādu darbību izmantot

Ievēro pārbaudes darbā darbības

Izprot patstāvīgi teksta uzdevumu risināšanu

DOMĀŠANA /ATMIŅA/UZMANĪBA

Precīzi formulē savas domas

Izprot vārda pārnesto nozīmi

Iegaumē reizināšanas tabulu, tekstus, dzejoļus u.c.

Atstāsta patstāvīgi tekstu, izprot pamatdomu				
Pārslēdzas uz citu uzdevuma izpildi				
Izmanto zināšanas citās situācijās				
Atceras notikumus un to secību				
Izdara loģiskus spriedumus un prot tos pamatot				
Izprot veicamos uzdevumu nosacījumus				
Risina patstāvīgi uzdevumus, pabeidz līdz galam				
Saprot stundā kas jā dara				
Darbojas patstāvīgi bez skolotājas pamudinājuma, risina patstāvīgi uzdevumus				
Pieļauj uzdevumu izpildē kļūdas, prot tās izlabot				
Saprot skolotāja prasības un cenšas tās izpildīt				
Izprot humoru dažādās situācijās				

UZTVERE				
Sadala informāciju pa soļiem (atzīmē sev svarīgāko)				
Sadala informāciju pa soļiem (atzīmē sev svarīgāko)				
Izdala galveno jautājumu un prot atrast risināšanas ceļus				
Saista esošo pieredzi un zināšanas ar nezināmu pieredzi				
Orientējas galvenajos laika jēdzienos				
Orientējas mācību procesā, izdales materiālā, lpp, digitālajos resursos				
Uztver verbālu informāciju, atceras to				
Uztver mācību saturu vizuāli				
Uztver kinestētiski/ar tausti				
Praktiski darbojas ar paraugu				
KOMUNIKĀCIJA				
Veido sarunvalodu, tā ir saprotama, uzdod jautājumus				
Pastāsta par saviem dzīves notikumiem				

Veido dialogu, komunicē ar citiem				
Pieņem patstāvīgi lēmumus, risina, analizē				
Strādā stundā patstāvīgi, citiem netraucējot				
Stundā netraucē citiem, pieklājīgs, tolerant				
Piedalās ilgstoši kādā mācību uzdevuma procesā, centīgs, vērtīgs, pacietīgs				
SOCIALIZĀCIJA				
Adaptējas jaunās situācijās				
Integrējas skolas vidē, ir draugi, domu biedri				
Reaģē adekvāti dažādās situācijās				
Izsaka lūgumu, ja ko vēlas				
Strādā paaugstinātos stresa apstākļos, apmeklē skolu,				
Organizē patstāvīgi savu sadzīvi				
Ievēro noteikumus un pieklājības normas				
Piedalās labprāt spēlēs un darbojas kā grupas dalībnieks				

Pārvalda savas emocijas situācijās, kas prasa koncentrēšanos, klusumu				
Spēj pārvarēt grūtības uzdevuma izpildīšanas laikā				
Iesaistās skolas organizētajos pasākumos				
Apmeklē ar patiku skolu un interešu izglītības nodarbības				

Ieteikumi _____

_____

_____

_____

_____

6. PIELIKUMS. Atbalsta plānošana skolēniem ar autiskā spektra traucējumiem

- * Tulkojumu no vācu valodas latviešu valodā nodrošinājusi VISC speciālās izglītības nodaļas vecākā eksperte, speciālās izglītības skolotāja, skolotāja/logopēde – Laima Zommere

ATBALSTS SKOLĒNIEM AR AUTISKĀ SPEKTRA TRAUCĒJUMIEM

Vācijas federālās zemes Saksijas – Anhaltes speciālās izglītības asociācijas pārstāvji un Autisma darba grupas dalībnieki ir pieredzējuši skolotāji, speciālās izglītības skolotāji no dažāda veida skolām. Autisma darba grupa ir apkopojusi atbalsta ideju katalogu (individuālā izglītības apguves plāni: skolotāju labās prakses piemēri) skolēniem, kuriem ir dažādi komunikācijas un uzvedības traucējumi. Atbalsta ieteikumi ir paredzēti kā metodiskie ieteikumi skolotājiem, lai izvirzītu mācību procesā sasniedzamos rezultātus un metodes, kas tiek pielāgotas attiecīgajiem skolēniem.¹⁰

Ir norādītas šādas atbalsta jomas

1. Domāšana un atmiņa
2. Valoda, saziņa
3. Sociālā uzvedība / emocijas
4. Uztvere (vizuālā, dzirdes, smarža, tauste)
5. Izpildfunkcijas, darbības plānošana
6. Rupjās un smalkās motorikas prasmes
7. Mācīšanās un uzvedība

Katrai no šīm atbalsta jomām ir izveidoti iespējamie atbalsta pasākumi. Pirms tam nosakot sasniedzamos rezultātus (mērķus), pielāgojot katram skolēnam individuāli. **Sadarbība ar visām atbalsta sniegšanā iesaistītajām personām** (skolotāji, vecāki, skolēni, ārstniecības personāls – ergoterapeits u.c.) **ir galvenais nosacījums, lai mācību procesa plānošana un atbalsta sniegšana būtu veiksmīga.**

Autiskā spektra traucējumus nevar būtiski novērst vai ārstēt ar atbalsta pasākumiem. Tomēr, izmantojot mērķtiecīgu un uz sadarbību vērstu atbalstu, ir iespējama izaugsme dažādās mācību un prasmju jomās. Šo traucējumu daudzveidība prasa individuālus pedagoģiskos pasākumus, kā arī izglītības mērķiem, mācību saturam/metodēm jābūt saistītām ar konkrētā bērna vai pusaudža individualitāti un izglītības vajadzībām. Individuālā izglītības apguves plānā noteiktie pasākumi tiek īstenoti mācību stundās, atbalsta pasākumos un, ja nepieciešams, terapijā.¹⁰

Speciālā izglītība atbalsta bērnus un pusaudžus ar autiskā spektra traucējumiem, kuriem ir garīgās un smagi garīgās attīstības traucējumi, un arī skolēnus, kuri ir ļoti apdāvināti. Atbalsta pasākumu īstenošana ir visu skolu uzdevums. Jo vairāk skolotājiem būs informācijas par šo skolēnu nozīmīgākajām atbalsta jomām, jo lielāka iespēja ir skolēnus uztvert ar cieņu un izpratni, kas mazinās izsmiešanas risku skolās, satraukumu un skolas dzīvi kopumā.

Atbalsta plānošana skolēniem ar autiskā spektra traucējumiem

Speciālās izglītības asociācijas un autisma darba grupas priekšlikumi

Jomas, kurās nepieciešams atbalsts	Sākotnējā situācija/ faktiskais stāvoklis <small>(Skolēniem ar AST raksturīgo noviržu saraksts skolā)</small>	Atbalsta pasākumi/metodes <small>(Atsevišķām jomām raksturīgo autismam specifisko atbalsta pasākumu saraksts)</small>
Domāšana / Atmiņa		
Domāšana	<ul style="list-style-type: none"> • Detaļas tiek uztvertas pirms konteksta • Grūtības atpazīt jēgpilnus kontekstus • Kategoriju veidošana ir pakļauta stingriem noteikumiem, klasificēt un sašķirot informāciju ir sarežģīta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Krāsu intensitātes izmantošana, krāsu kodēšana un izcelšana (piem., palielināt būtiskāko). • Koncentrējieties uz gaidāmo fokusu jau uzdevuma noteikšanas laikā. • Atkārtots pavadījums no detalizētā attēla līdz kopējai ainai • Precizēt klasifikācijas pazīmes • Darbs ar vizuālām attēlojuma formām (domu karte, pārskati).
Skaitļošanas domāšana	<ul style="list-style-type: none"> • Bieži strādā ar lieliem skaitļiem, bet nav priekšstata par daudzumu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilustratīvā materiāla izmantošana
Vispārināšanas spēja	<ul style="list-style-type: none"> • Aprūtināta noteikumu un procedūru vispārināšana (attiecināšana uz citiem subjektiem, personām utt.). 	<ul style="list-style-type: none"> • Noteikumu vizualizācija, diskusija par derīgumu • Atkārtota pavadīšana, pārnesot noteikumus un procedūras uz jauniem kontekstiem. • Noteikumu īstenošana dažādās dzīves jomās (mājās u. c.) • Izveidojiet "pārejas palīgīdzekļus": piemēram, konkrētus priekšmetus vai attēlus, kas ir saistīti ar mācību materiālu.
Problēmu risināšanas spēja	<ul style="list-style-type: none"> • Uzstājība uz saviem risinājumiem • Elastīguma trūkums domāšanā 	<ul style="list-style-type: none"> • Pašvērtējuma un panākumu pieredzes veicināšana, orientējoties uz resursiem (īpašu talantu parādīšana).
Koncentrēšanās un veikspēja	<ul style="list-style-type: none"> • Svārstīga vai ar spēcīgu interesi saistīta uzmanība un koncentrēšanās. • Grūtības uztvert verbālu informāciju • Sensoro pārslodze 	<ul style="list-style-type: none"> • Īpašo interešu izmantošana kā motivācija un iespējamie pastiprinātāji, lai nebūtu "garlaicīgs" temats • Informācijas strukturēšana un secīga pasniegšana • Stimulu samazināšana, telpiskā norobežošana • Izveidojiet telpas, kur atpūsties un pavadīt laiku.

Valoda / komunikācija		
Valodas un teksta izpratne un veidošana	<ul style="list-style-type: none"> • Neatbilstība starp izteiksmīgo valodu un valodas izpratni • Grūtības ar sejas izteiksmes, žestu, ķermeņa valodas izpratni un lietošanu. • Nav izpratnes par ironiju • Grūtības prozodijas (uzsvars, ritms, intonācija) interpretācijā un lietošanā • Problēmas ar idiomu un lingvistisko tēlu izpratni • Problēmas ar netiešo darba instrukciju atpazīšanu • Problēmas ar sarežģītu darba instrukciju izpratni/īstenošanu • Traucēta spēja veidot dialogu/ divvirzienu komunikāciju. • Grūtības piedalīties un sekas, ko rada garas lingvistiskas diskusijas • Problēmas ar savu vēlmju/vajadzību izteikšanu situācijai atbilstošā veidā. • Eholālija • Nav sarunvalodas vai tā ir grūti saprotama 	<ul style="list-style-type: none"> • Skolotāju valodas pielāgošana attīstības struktūrai • Atbalsts ar simboliem, fotogrāfijām, priekšmetiem • Vingrinājumi sejas izteiksmes un emocionālā stāvokļa nolasišanai • Emociju verbalizācija, lai labāk izprastu ķermeņa valodu • Skaidra, lēna skolotāja valoda • Skaidri, konsekventi paskaidrojumi un norādījumi • Izvairīšanās no pārāk sarežģītām darba instrukcijām • Paskaidrojiet idiomās • Strukturēšana un vizualizēšana; piemēram, saskaņā ar TEACCH, strukturēšanas palīgīdzekļi stāstījumiem, mutiskām prezentācijām, esejām utt. • Sarunas noteikumi/ sarunu scenāriji (piemēram, nelielas sarunas, atbildes). • Komunikācijas apmācība grupās • Skaidri norādījumi par lomām lomu spēlēs un dialoga vingrinājumos (piemēram, izvairīties no biežas lomu maiņas valodas stundās). • Diskusiju rezultātu vizualizācija (domu karte) • Dodiet laiku pārdomām • Paplašināt valodas iespējas, veicinot un piedāvājot atlases un izpratnes palīgīdzekļus. • Apšaubiet eholālijas funkciju un, ja nepieciešams, nosakiet atbalsta pasākumus. • Runu aizvietojošas vai papildinošas saziņas sistēmas (augmentatīvā un alternatīvā saziņa). • Saziņas palīgīdzekļu izmantošana • Lietojiet uzvedības modificēšanas metodes, lai veidotu valodas prasmes. • Piedāvājiet palīdzību, piemēram, aktivitāšu izvēlē izvēles dēļa izmantošana • Runas terapija
Sociālā uzvedība / emocijas		
Sociālā uzvedība	<ul style="list-style-type: none"> • Stereotipiska vai neelastīga uzvedība 	<ul style="list-style-type: none"> • Izvairīšanās no nevajadzīgām izmaiņām

	<ul style="list-style-type: none"> • Empātijas trūkums vai ierobežota empātija, nespēja mainīt perspektīvu. • Grūtības izteikt jūtas • Problemātiska uzvedība, jo īpaši konflikta situācijās (ierobežots uzvedības diapazons, agresīvas uzvedības modeļi, iekšējā noslēgtība, pašagresīva uzvedība (sišana, košana, skrāpēšana, matu plēšana). • Impulsu kontroles trūkums, paaugstināta jutība pret noteikumu pārkāpumiem vai esošo noteikumu neizpratne. • Sadarbības un darba komandā prasmju trūkums • Grūtības nodibināt kontaktu • Neatbilstība starp sevis uztveri un citu uztveri (pašvērtējums). 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilgtermiņa sagatavošanās un paziņošana par pārmaiņām un jaunām situācijām • Elastības apmācība • Sociālais treniņš: pašrefleksija un pašrefleksija par situācijām ar noteiktām emocijām (sociālie stāsti, komiksi utt.), • Vingrināšanās lomu spēlēs • Verbalizācija, atgriezeniskā saite, vizualizācija • Uzmanība pret iebiedēšanu • Informācija par AST traucējumiem, citu vecāku iesaistīšana • Tūlītēja iejaukšanās pret iebiedēšanu • Pārdomas par skolotāju un skolēnu uzvedību, • Cēloņsakarību pētījumi vairākos līmeņos • Sistēmiska pieeja atbalstam (visu ieinteresēto pušu iesaistīšana, cieša sadarbība ar vecākiem). • Izskaidrojiet noteikumus, vizualizējiet tos! • Rīcības modeļu izstrāde un apmācība • Apmācība, lai pārstrukturētu vai mazinātu traucējošo uzvedību. • Skaidras un efektīvas sekas • Nodrošināt emociju analīzi (piemēram, kustībās). • Vienošanās par uzvedību, uzvedības korekcijas plāna sagatavošana un īstenošana; • Iespēja izmantot laika pārtraukumus atpūtai (laika ierobežoti pārtraukumi ar laika taimerī). • Patstāvīga darba pieņemšana, radot iespējas atteikties no darba • Pakāpeniska partneru un komandas darba uzsākšana (ne piespiedu kārtā), skaidra uzdevumu sadale. • Atzinīga atgriezeniskā saite par uzvedības ietekmi un alternatīvu uzvedības veidu noteikšana. • Kompetenču portfeļa uzturēšana • Uzkrāt zināšanas par savu specifiku
--	--	--

Uztvere

<p>Uztveres apstrādes vispārīgās iezīmes</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sociālā uztvere / prāta teorija • Sociālo signālu (sejas izteiksmes, žestu, prozodijas...) neievērošana. • Centrālās saskaņotības problēmas: modeļu un iecienītu objektu atklāšana "no pirmā acu uzmetiena" • Vispārējā konteksta neizpratne pārskata trūkums. • Uztvere koncentrējas uz detaļām, kas neatbilst situācijai vai nav svarīgas • Būtisko un nebūtisko priekšmetu nenodalīšana • Nespēja uztvert attēlus uz tāfeles, ilustrācijas vai attēlu/attēlu stāstu vēstījumu. • Citas uztveres apstrādes problēmas • Grūtāk koncentrēt uzmanību • Problēmas ar pārslēgšanos starp sensorajiem kanāliem grūtības pārslēgties, pārejas iztrūkums • Samazināta stimulu filtrēšana, strauja stimulu pārslodze • Lēnāka stimulu un informācijas apstrāde lēns darba temps. • Vairāku stimulu neapstrādāšana, neklausās un nelasa vienlaicīgi, izlaiž pamudinājumus. • Iespējama paaugstināta jutība vai hiposensitivitāte visās uztveres jomās. 	<ul style="list-style-type: none"> • Papildus komentāri par sociālajiem signāliem • Sociālās pedagoģijas saturam/prasībām (tematiskā orientācija) • Mērķtiecīga spēka izmantošana vienreizējā un vizuālajā uztverē • Pārliecinieties, ka skolēns saprot noteiktās prasības. • Atsauce uz vizuālo strukturēšanu/strukturētu mācīšanos saskaņā ar TEACCH • Radiet skaidrus noteikumus darba vietā, darba lapās, procesos, situācijas kontekstā • Skaidri strukturējiet tāfeles attēlus, marķējiet plauktus ar satura sarakstu, iespējams, priekšmetu fotoattēliem. • Tieša uztvere uz būtiskāko ar nelielu impulsu palīdzību (lingvistiskie impulsi, signālkartes, zīmju signālvārdi). • Nodrošiniet mācību vidi ar pēc iespējas mazāk stimuliem (izvairieties no skaļuma, pārmērīgas stimulācijas, neveiciet vairākus uzdevumus vienlaicīgi, nodrošiniet skaidru telpas un materiālu dizainu). • Pievērsiet uzmanību bērnu grūtībām pielāgoties. • Iespējama uzdevumu veikšana izolētajā telpā (klases darbam, pārbaudēm, klusajam darbam). • Uzturiet kontaktu ar bērnu klasē (nodibiniet acu kontaktu, pārbaudiet, vai dotie mācību uzdevumi ir pieņemti un saprasti, iespējams, norādiet bērna vārdu pamācību uzsaukumu priekšā). • Mācību slodzes diferencēšana (laika dozācija vai mazāks uzdevumu skaits vienā laikā), vienlaikus saglabājot būtiskās mācību programmas prasības.
---	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Dodiet (uztveres) pārtraukumu! • Izmantot/izveidot atbalsta sistēmas (klases biedri, skolas biedri, plāni, ārējie eksperti). • Ja nepieciešams, organizēt ergoterapeita iejaukšanos (paaugstināta jutība un hiposensitivāte atsevišķās uztveres jomās) • Īpašas apmācību programmas pēc vajadzības)
Vizuālā uztvere	<ul style="list-style-type: none"> • Liela uzmanības novēršana vizuālo stimulu dēļ: paaugstināta jutība / hiposensitivāte (piem., pētot gaismas avotus un sāpīgu gaismas jutību). • Problēmas ar sēdvietu maiņu • Orientācijas trūkums darba aprīkojumā, lokšņu sadalē • Orientēšanās skolā ir apgrūtināta 	<ul style="list-style-type: none"> • Izstrādāt vizuāli stimulējošu vidi (sēdvietā, novērot skatīšanās virzienu). • Orientēšanās palīgīdzekļi burtnīcā un grāmatā (piemēram: orientēšanās punkti, vāka lapas, diferencētas darba lapas, marginālās apmales). • Atbalsts orientācijai uz tāfeles (krāsains krīts, individuāli ieteikumi, verbāli un akustiski stimuli). • pēc iespējas mazāk izmaiņu telpiskajā secībā • Ļaujiet izmantot vizuālos palīgīdzekļus (saulesbrilles, vizieris, cepure).
Dzirdes uztvere	<ul style="list-style-type: none"> • Liela uzmanības novēršana no skaņām un noteiktām frekvencēm (bailes, izvairīšanās reakcijas). • Bieža pārmērīga stimulācija (neatbilstoša uzvedība, izslēdzoties, noslīkšana). • Uztvere var nekoncentrēties uz runu, nereaģē uz frontālo uzrunu. • Problēmas, kas rodas, lasot skaļi vai apspriežot vairākus cilvēkus 	<ul style="list-style-type: none"> • Mēģiniet radīt klusu mācību vidi, izvairieties no traucējošiem trokšņiem (caur aizkariem, paklājiem). • Ja ir augsts trokšņa līmenis, nodrošiniet vietu, kur atkāpties (strādājiet nedaudz pasargātā vidē, izmantojiet skolas atbalsta iespējas). • Individuāli regulēt problēmas, kas rodas pagalma pārtraukumos, sporta stundās, mūzikas vai skolas pasākumos ar augstu trokšņa līmeni (iespējas palikt telpā vai doties atpakaļ, ja kļūst pārāk skaļi, utt.). • Pēc vajadzības aizstāt mutiskus uzdevumus ar rakstiskiem uzdevumiem (tā vietā, lai prasītu piedalīties mutiskās prakses posmos vai diskusijās, palūdziet bērnam, piemēram, izpildīt uzdevumu rakstiski un pēc tam

		<p>atgriezties pie grupas ar rezultātu).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vienmēr pārliecinieties, ka bērns seko skolotāja paskaidrojumiem un diskusijai (mājieni, testa jautājumi, jautājumi). • Atļaut individuālu darbu, ja dzirdes pārslodzes dēļ skolēns uzvedas neadekvāti (obligāts priekšnoteikums ir izņemšana no telpas un skolas atbalsts).
<p>Smarža un garša (ožas/garšas)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Priekšroka tuvām maņām: priekšmetu/cilvēku laizīšana/ostīšana • Jūtīgums pret smaržām (nevēlēšanās lietot noteiktus pārtikas produktus, nepatiku pret ēdamistabas smaržām, "nejūt" cilvēku smaržu) • Neparasta / pikanta ēdiena vai šķidruma ēšana, priekšmetu ēšana, paaugstinātas jutības dēļ bīstamība, ja piemērojams! 	<ul style="list-style-type: none"> • Neatbilstošas uzvedības ierobežošana, novēršot uzmanību, uzdodot jaunus uzdevumus, atņemot vai aizverot ēdienu/dzērienus/priekšmetus. • Skolas ēdināšana: vecāki kopā ar bērnu izvēlas ēdienreizes. • Iespējams, meklējiet iespējas bērnam ēst atsevišķi (individuāla maltīte vai ēšanas vieta). • Konsultācijas ar vecākiem par ēšanas paradumiem (atgriezeniskā saite par ēšanas problēmām skolā utt.)
<p>Taustes/ propriocepcijas (Ķermeņa stāvokļa, līdzsvara un kustību pārmaiņu uztvere).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atsevišķu materiālu (māla, raupja papīra, mīkstu/pūkainu audumu) noraidīšana. • Pieskārieni tiek uztverti kā nepatīkami, pieskārieni bērnu lokā tiek noraidīti). • Samazināta temperatūras un sāpju sajūta • Pašstimulācija (šūpošanās, vajadzība skrāpēt vai košļāt priekšmetus utt.) līdz pat pašagresīvai uzvedībai. • (Īslaicīgi) nejūt ķermeni/ ķermeņa daļas/ ķermeņa robežas • Nepietiekama spēka deva • Sāta sajūtas trūkums 	<ul style="list-style-type: none"> • Pieņemt noteiktus atteikumus un piedāvāt citus materiālus • Iespējams, lēnām pierod pie noraidītiem materiāliem (kažokādas, māla, pirkstu krāsas utt.) • Ievērojiet noteikumus (tuvums, pieskaršanās), trenējieties lēni. • Nodrošiniet uzraudzību/novērošanu brīvajās telpās (rotaļu laikā, starpbrižos) vai brīvā darba laikā (skolas pavadonis, otrs skolotājs), lai izvairītos no traumu riska bērnam un viņa klases biedriem. • Svāra aproces vai vestes utt. izmantošana. • Spēka devas un atbilstoša taktilā kontakta ar klases biedriem apmācība • Pašnāvnieciskas un citu personu uzvedības

		novēršana, novēršot uzmanību, pārtraucot, piešķirot pārtraukumus.
Rupjā motorika/ smalkā motorika		
Rupjā motorika/ smalkā motorika	<ul style="list-style-type: none"> • Bieži vien uzkrītošs gaitas modelis, motoriskā neveiklība • Smalkās motorikas neveiklība / grafomotoras grūtības • Savdabīgi kustību modeļi, manieres 	<ul style="list-style-type: none"> • Noskaidrot, cik lielā mērā kustību traucējumi ir saistīti ar neiroloģiskiem traucējumiem, uztveres īpatnībām vai darbības plānošanas traucējumiem, vai arī tie ir tiki. • Vajadzības gadījumā - cēloņsakarīgs atbalsts (ergoterapija, fizioterapija, sensomotorikas apmācība, atbalsta pasākumi, skatīt iepriekš). • Palīglīdzekļi: piemēram, biezas pildspalvas, roku aprocas, klēpjdatordi, digitālā kamera u. c. • Norādīt, kā pārvietot dīvainus kustību modeļus, manieres uz konkrētiem laika intervāliem vai vietām. Pārceļiet dīvainus kustību modeļus, manieres uz konkrētiem laika intervāliem vai vietām (samaziniet mobinga risku skolas pagalmā). • Nelabvēlīgo apstākļu kompensēšana fiziskajā audzināšanā
Mācīšanās un uzvedība		
Mācīšanās un uzvedība	<ul style="list-style-type: none"> • Slikta laika izjūta vai grūtības sekot līdz noteiktajam darba tempam. • Grūtības ar atdarināšanu • Grūtības saprast verbālus norādījumus • Slikta uzdevuma izpratne • Uzstājiet uz konsekventām procedūrām, neskaidrībām, mainot uzdevuma veidu. • Nespēja lūgt palīdzību • Nav pieejamas atšķirīgas risinājumu stratēģijas 	<ul style="list-style-type: none"> • Laika taimera izmantošana • Laika pagarinājums • Laika grafiki • Nekritizējiet lēnīgumu, bet uzslavējiet centību. • Laika vadība • Darbības jomas diferenciacija • TEACCH pieejas izmantošana • Bērna vadīšana, veicot kustības • Paskaidrojiet procesus mazos soļos • Vizualizēt procesus • Mācīšanās/orientēšanās modelis klases biedriem • Atvēlēt laiku • Ļoti skaidri formulējumi ("runā asperģiski").

	<ul style="list-style-type: none"> • Neatbilstoša darba vietas strukturēšana. • Uzstājiet uz saviem risinājumiem • Mācīšanās no kļūdām vai to atkārtošana • Nepietiekama motivācija • Neplānota veikspējas jauda vai kļūme • Nespēja pabeigt uzdevumu, kad tas ir uzdots. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kompensācija par trūkumiem: Laika pabalsts • Vizualizēt pasākumus • Mierīga darba atmosfēra • Atsevišķa telpa • Pārbaudīt izpratni • Atzīmējiet signālvārdus • Sadalīt sarežģītus jautājumus • Sadalīt visaptverošus pasākumus • Mazo soļu pieeja • Savlaicīgi paziņojiet par izmaiņām • Vizualizēt izmaiņas (Uzmanību!) • Izstrādājiet darbības modeļus: Kam un kad tiek lūgta palīdzība? • Kopīgi radiet dažādus iespējamus risinājumus • Darba vietas marķēšana ar krāsainu lentu • Diferencēt darba aprīkojumu pēc krāsas un priekšmeta. • Dokumentācijas sistēmas • Telpiskā strukturēšana • Fotoattēlu, simbolu, piktogrammu, vārdu karšu izmantošana • Skolotāja tolerance pret pareizu risinājumu • Novatorisku risinājumu atzīšana • Sniegt risinājumu paraugus • Izstrādāt jaunus alternatīvus risinājumus • Mācāmie pieņemt: "Mēs mācāmie no kļūdām!"; "Kļūdas ir noderīgas!"; • Kļūdas nav nekas slikts!" • Uzvedības maiņa • Žetonu plāns • Darba vietas strukturēšana (TEACCH) • Jauni uzdevumi pazīstamā rutīnā • Rezultāti un motivācija katrā mācību priekšmetā kā sākumpunkts
--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Neizdāriet secinājumus par vispārējo sniegumu, pamatojoties tikai uz atsevišķiem rezultātiem. • Iepriekš diferencējiet uzdevumu apjomu
--	--	--

Atbalsta plānošana skolēniem ar autiskā spektra traucējumiem

INDIVIDUĀLIE IZGLĪTĪBAS APGUVES PLĀNI: labās prakses piemēri

1. PIEMĒRS

Atbalsta plānošana – pamatskola, izmantojot atbalsta jomas piemēru: valoda

Mācību joma	Sākotnējā situācija/ faktiskais stāvoklis	Sasniedzamais rezultāts	Atbalsta pasākumi, metodes (izpildāmās rīcības, lai sasniegtu uzstādīto sasniedzamo rezultātu)	Progresā kontrolē (panākumi/jaunu pasākumu definēšana)
<p>Valoda Valodas izpratne</p>	<p>Sarežģītāka informācija un norādījumi netiek uztverti vai tiek uztverti ar grūtībām, neskatoties uz plašo aktīvo vārdu krājumu.</p> <p>Sekas: Problēmas ar instrukciju īstenošanu novēlotas reakcijas</p> <p>Citas darbības, kas nav pieprasītās, vai atteikums strādāt</p>	<p>Skolēns izprot darba uzdevumu/instrukciju un veic to pareizi un atbilstošā laikā.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tiešā adrese pēc vārda • Skaidri, vienkārši strukturēti norādījumi. • Skolotāja valoda: īsi, konkrēti un skaidri teikumi. • Soli pa solim vizualizēt darba secību/instrukcijas (fotoattēli/zīmējumi/simboli). • Skolēns atkārto uzdevumu un attiecīgi parāda simbolu • Laika iestatīšana (smilšu pulkstenis, taimeris) • Pabeigto pakāpju pārbaude/markēšana/nolikšana. • Orientācija uz panākumiem, izmantojot stimulus 	
<p>Valodas lietojums</p>	<p>Skolēns mēdz runāt pats ar sevi, skaļi izsaka savas domas un komentē savu</p>	<p>Skolēns izpilda uzdevumus,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mēģiniet klases biedriem paskaidrot, kāpēc skolēns ar autiskā spektra 	

	<p>rīcību, skolotāja prasības (arī citiem skolēniem) atkārtoti skaļi.</p> <p>Cēlonis: koncentrēšanās uz daļējām darbībām/darbības kontroli/sevis nomierināšanu, savas balss dzirdēšana),</p> <p>bet: tas traucē citiem skolēniem un dažkārt izraisa konfliktus.</p>	<p>netraucē klases biedriem.</p>	<p>traucējumiem uzvedas tieši šādi (ieskats) iegūt, praktizēt pieņemšanu/toleranci).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ja nepieciešams, izveidojiet telpā atsevišķu darba zonu. • Parādīt domāšanu kā alternatīvu runāšanai ("runāšana prātā"). • Saskaņot apstāšanās signālu (zīme, žests) 	
--	---	----------------------------------	---	--

Atbalsta plānošana skolēniem ar autiskā spektra traucējumiem

INDIVIDUĀLAIS IZGLĪTĪBAS APGUVES PLĀNS: labās prakses piemērs

2. PIEMĒRS

Atbalsta plānošana – pirmskola, pamatskola, izmantojot atbalsta jomas: pašpietiekamība, komunikācija/valoda, uztvere/domāšana/matemātika, motoriskās prasmes, mācīšanās /uzvedība).

Vārds, uzvārds (var izmantot saīsinājumu, apzīmējot skolēna vārdu ar A)	Dzimšanas datums	Mācību gads: 2021/22 1. semestris, 2. semestris
Grupa/klase	Speciālās izglītības joma (as): garīgās attīstības traucējumi/ autiskā spektra traucējumi, uzvedības un komunikācijas traucējumi	
	<p>Īss individuāls ievads – stiprās puses, īpašas intereses, asistīvās tehnoloģijas un/vai palīglīdzekļi, ko bērns ikdienā izmanto</p> <p>A. ir draudzīgs un atvērts skolēns ar labu humora izjūtu. Viņa sirsnīgie smieklī pārņem ikvienu. Viņš ir sajūsmā par apaļām lietām, īpaši par multfilmu varoņu acīm. Viņa agrīnās bērnības autisms spēcīgi ietekmē viņa ikdienas dzīvi. Skolas ikdienas aktivitātes viņš veic/risina kopā ar savu skolas integrācijas/skolotāja palīgu, asistentu.</p>	
<p>Mācīšanās īpatnības</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skaidri noteikumi un strukturēta mācību vide (TEACCH). • Darba uzvedības pamatprincipu uzsākšana 	<p>Īpašas iezīmes ikdienas dzīvē / palīglīdzekļi (informācija visiem skolotājiem/speciālistiem/auklītēm u.c, kas strādā ar bērnu ikdienā)</p> <p>Generalizēta epilepsija ar lēkmju lēkmēm (bez lēkmēm kopš 10/10) - Pašapdraudējums! (Medikamenti mājās)</p> <ul style="list-style-type: none"> • neapzinās briesmas, bēg - briesmas sev! • norij sīkas detaļas, liek visu mutē - briesmas sev! • nepieciešama pastāvīga 1:1 uzraudzība 	

<ul style="list-style-type: none"> • Komunikācijas palīg līdzekļa un laika grafika izmantošana visās mācību situācijās. • PECS simbolu integrēšana ikdienas mācību procesā <p>Ļoti īss koncentrēšanās posms (aptuveni 5'), nedaudz ilgāks, ja ir interese.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • valkā <i>inkontinences materiālus</i> (ieliktņi, autiņbikses); tualetes apmācības plāns <p>Sakaru ierīce: Go talk saziņas ierīce</p> <ul style="list-style-type: none"> • nodarbību laikā sēž ratiņkrēslā <p>garākiem braucieniem ar automašīnu, <u>izmantojot savu bērnu sēdekli.</u></p>
<p>Nodarbības un terapijas Logopēdija (skolā), mājās: fizioterapija/terapeitiskā peldēšana, ergoterapija.</p>	
<p>1. Pašpietiekamība</p>	<p>Faktiskās situācijas apraksts</p> <ul style="list-style-type: none"> • ir ļoti atkarīgs visās praktiskās dzīves jomās. Apģērbšanās un izģērbšanās aprobežojas ar ekstremitāšu pozicionēšanu. Viņš zināmā mērā spēj aizvērt un atvērt stiprinājumus. Ēšanas laikā A. lieto dakšiņu un karoti. Viņš dzer no krūzes. A. dod priekšroku aukstam ēdienam. Viņš valkā inkontinences materiālu (autiņbiksītes, pamperus).
	<p>Sasniedzamais rezultāts</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uz īsu brīdi apsēžas uz tualetes • 2 ēdienu un dzērienu izvēle (rādot ar roku) <p>izmanto saziņas līdzekli: Ēšana-dzeršana</p>
	<p>Veicamie atbalsta pasākumi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tualetes apmācība (2 minūtes) • darbina vienkāršas sadzīves ierīces, izmantojot slēdžus un PowerLink (pēc izvēles 2)
<p>Progress, rezultāti/jaunumi (sasniegts/nav sasniegts/procesā)</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> Vairāk piedalās ģērbšanās un noģērbšanās procesā. Patstāvīgi maina apavus. Ir uzsākta ģērbšanās prasmju pilnveide un ir daļējs progress, ir procesā.
Skolotāja/speciālistu ziņojums	<p>Sasniedzamo rezultātu ziņojums</p> <p>A. vairāk piedalās ģērbšanās un noģērbšanās procesā. Viņš patstāvīgi maina apavus. Ir uzsākta apakšveļas vilkšana uz augšu un uz leju. A. tagad var pavilkt rāvējslēdzēju uz augšu un uz leju un atvērt vērpsšanas slēdzenes. Ja viņš nevar atvērt pārtikas iepakojumu, viņš izmanto zobus. Viņš ir iemācīts lūgt palīdzību. Viņš ēd ar dakšīņu. Ar to viņš var satvert ļoti mazus gaļas gabaliņus. Viņa ēdiena izvēle ir paplašinājusies, jo īpaši tāpēc, ka viņš tagad vairāk izmanto norādīšanas žestus un runāšanu. Viņam patīk darboties ar slēdžiem, tāpēc viņš pārņem maisītāju un izlēmīgi iesaistās grupas aktivitātēs. Arvien biežāk A. izmanto tualeti. Protams, mums regulāri ir jānosūta uz turieni, bet dažreiz viņš jau parāda mums savu vajadzību.</p>
2. Komunikācija/Valoda	<p>Faktiskās situācijas apraksts</p> <p>Tā kā A. pašlaik nav funkcionālas runas valodas, viņš var tikai ļoti ierobežotā mērā izteikt savas vajadzības un izdarīt izvēli. A. neizmanto norādīšanas žestus. Viņš nepieļauj rokas vadību. Bērnudārzā A. ēšanas laikā izmantoja GO talk ierīci. A. atpazīst pazīstamus cilvēkus fotogrāfijās. Viņš uztur tikai ļoti īsu acu kontaktu (aptuveni 1 sekundi). A. sazinās ar raudāšanu</p>
	<p>Sasniedzamais rezultāts</p> <ul style="list-style-type: none"> Izmanto savu saziņas līdzekli visās dzīves jomās, lai izteiktu vēlmes un norādītu vajadzības vai izdarītu izvēli (vajadzība pēc ēdiena un dzēriena). Izvēlas kādu no 2, izmantojot savu Go talk (rotalīetas).
	<p>Veicamie atbalsta pasākumi</p> <ul style="list-style-type: none"> Rotalīeta, matu žāvētājs, šūpuļkrēsls kā pozitīvi pastiprinātāji => izraisa citus pozitīvus pastiprinātājus. Biežas īsas vingrinājumu sekvences zema stimulējoša iedarbības līmeņa vidē (individuāls atbalsts).

	<ul style="list-style-type: none"> • Tehniskās saziņas palīgīdzekļa GO talk lietošanas uzsākšana ar lietošanas vispārināšanu • "Runājošā fotoalbuma" izmantošana dalībai mācību stundās, kā arī nākamās skolas atgriešanās programmas veikšanai.
	<p>Progress, rezultāti/jaunumi (sasniegts/nav sasniegts/procesā)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prot runāt, izmantojot Go talk ierīci, stāsta par skolu un mājām • Atpazīst 4 pamatkrāsas, gadalaikus • Spēj saprast tipiskas frāzes • Prot pastāstīt dienas notikumus, izmantojot Go talk ierīci
Skolotāja/atbalsta speciālistu ziņojums	<p>Sasniedzamo rezultātu ziņojums</p> <p>A. izmanto Go talk ierīci kopš 2020. gada septembra. Viņš ir ļoti labi pieņēmis komunikācijas palīgīdzekli, un to var izmantot arvien vairāk situācijās, jo viņa izpratne par simboliem ir ievērojami paplašinājusies. Tagad viņš prot atpazīt četras pamatkrāsas un gadalaikus. Šādā veidā varētu paplašināt arī rotaļlietu klāstu. Viņam patīk izmantot komunikācijai runāt ar GO talk par skolu un mājām. Viņam patīk izmantot arī fotogrāmatu ar ģimenes fotogrāfijām. A. spēj saprast tipiskas frāzes. Lai atbalstītu viņa valodas izpratni un paplašinātu simbolu lasīšanu, tika ieviesta laika grafiks, kas parāda viņam nākamās darbības. Katru rītu pēc īsas mutiskas pamācības A. izmanto Go talk ierīci, lai pastāstītu pēcpusdienā par iepriekš pārdzīvoto.</p>
3. Uztvere/Domāšana/ matemātika	<p>Faktiskās situācijas apraksts</p> <p>A. ir <i>hiposensīvs</i> uz taustes sajūtu. Viņam ir nepieciešami spēcīgi taustes stimuli un vibrācijas. Viņš izrāda skaidru priekšroku ožas uztverei (visu liek mutē, draud norīšanas briesmas!). Pašlaik nevar novērot īpašu krāsu uztveri vai izpratni par kvantitāti.</p>
	<p>Sasniedzamais rezultāts</p> <ul style="list-style-type: none"> • Droši atšķir pamatkrāsas, izmantojot GO talk saziņas palīgīdzekļus • Izprot cēloņu un seku principu, izmantojot pārslēdzamās rotaļlietas

	<ul style="list-style-type: none"> • Var uztvert arī vājus taktilos stimulus
	<p>Veicamie atbalsta pasākumi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krāsainu slēdžu vai atbilstošu krāsainu lauku izmantošana uz sakaru palīgīdzekļa (krāsu uztvere). • Individuāls atbalsts sensoru istabā (uztveres atbalsts) • Pārslēdzamo rotaļlietu, radio, magnetofona izmantošana (cēloņu un seku princips) • Taktilo uztveres stimulu izmantošana kā pozitīvais pastiprinātājs. • Bazālā un sensorā stimulācija/integrācija
	<p>Progress, rezultāti/jaunumi (sasniegts/nav sasniegts/procesā)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj nosaukt sarkano, dzelteni un zilo krāsu, izmantojot saziņas līdzekli Go talk un PEECS simbolus • Pieņem individuālu atbalstu grupā vai klasē • Spēj atklāt cēloņu un seku principus, darbojoties ar slēdžiem
Skolotāja/atbalsta speciālistu ziņojums	<p>Sasniedzamo rezultātu ziņojums</p> <p>A. spēj nosaukt sarkano, dzelteni un zilo krāsu, izmantojot saziņas līdzekli. Zaļā krāsa joprojām ir neskaidra vai arī viņam šī krāsa nepatīk. Uztveres atbalsts individuāli sensora istabā ir izrādījies ļoti nelabvēlīgs, jo A. tikai dusmojas. Ar citiem skolēniem viņš ir mierīgāks. Viņš ļoti labi pieņem individuālu atbalstu grupā vai klasē. "Slēdžu sameklēšana" un "Spēlēšanās" ar tiem ir izrādījušās pozitīvi pastiprinošas. Spēle sevi attaisnoja. Viņš spēja atklāt cēloņu un seku principus net tikai darbojoties ar slēdžiem. Īpaši interesants viņam šķita "slēdžu suns", dzelzceļa gaisma u.c.</p>
4. Motoriskās prasmes	<p>Faktiskās situācijas apraksts</p> <p>Raksturīgi, ievērojami ātra staigāšana un paklupšana, kas palielina traumu risku. A. dod priekšroku soļošanai uz pirkstgaliem. Viņš prasmīgi rāpjas pa mēbelēm un citām mēbelēm (briesmas sev - pastāvīga uzraudzība!). A. ir labās rokas spēlētājs un dod priekšroku dūrienam ar dūri.</p>
	<p>Sasniedzamais rezultāts</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ļauj vadīt ar rokām īsos darba posmos.

	<ul style="list-style-type: none"> • Nospiež sakaru palīgierīci un slēdzi • Prot mērķtiecīgi iet • Ar skolotāja palīga atbalstu piedalās fiziskajā audzināšanā • Iepazīst dažādas kustību formas
	<p>Veicamie atbalsta pasākumi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mērķtiecīga skriešanas apmācība • Šerbornas kustība, lai uzsāktu sevis un ķermeņa koncepciju.
	<p>Progress, rezultāti/jaunumi (sasniegts/nav sasniegts/procesā)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieņem palīdzību ar roku norādījumiem, prot dažreiz palūgt palīdzību • Pieņem vadību ar roku un dažreiz saņem pieaugušā roku, lai viņam palīdzētu
Skolotāja/atbalsta speciālistu ziņojums	<p>Sasniedzamo rezultātu ziņojums</p> <p>A. joprojām ir ļoti grūti atlaist kustībās bez uzraudzības. Viņš ir cītīgi vingrinājies noņemt gredzenus u. c. un ielikt tos skārdenēs, grozos u. c. Viņš vairāk pieņem roku norādījumus un dažreiz lūdz pieaugušo palīdzēt. Viņš vairāk pieņem vadību ar roku un dažreiz saņem pieaugušā roku, lai viņam palīdzētu. A. veic lielākus attālumus bez ratiņkrēsla. Kad viņš ir noguris, viņš vairs nestaigā ar kājām uz kājām. Vingrinājumi, jo īpaši ar krēmu un zobu birstes, lai uzsāktu viņa ķermeņa koncepcija ir kā pozitīvs pastiprinājums</p>
5. Sociālā uzvedība	<p>Faktiskās situācijas apraksts</p> <p>A. ir dzīvespriecīgs bērns, kurš izmanto katru iespēju izpētīt apkārtējo vidi. Ēšanas laikā un īsos darba periodos viņš var palikt sēdēt pie galda, izmantojot PEECS simbolu atbalstu. A. nereaģē uz "Nē" - tā vietā izmantojam skaidru vārdisku "STOP!" Ar atbilstošu žestu palīdzību lielākas iespējas, ka tas tiks pieņemts. Neērtība, nevēlēšanās un pārmērīgu prasību gadījumā A. kliec un raud</p>
	<p>Sasniedzamais rezultāts</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieļauj īsu gaidīšanas laiku (aptuveni 5').
	<p>Veicamie atbalsta pasākumi</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Īsa gaidīšanas laika pieņemšana ar atbilstoša simbola un vibrācijas spilvena kā pastiprinātāja palīdzību. • Laika taimera/virtuves pulksteņa izmantošana ar vizuālu kontroli, lai noskaidrotu īsu laika periodu. • Simbolu izmantošana laika līnijā (tagad-pēc, kas ir bijis, ir apvērsts/atteikts).
	<p>Progress, rezultāti/jaunumi (sasniegts/nav sasniegts/procesā)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj vairāk un ilgāk (līdz 30 minūtēm) piedalīties darba posmos klases kopienā • Reaģē uz skaidru "Stop!", pagriežoties pret cilvēku, uztverot viņa reakciju • Prot pārvarēt ļoti īsu gaidīšanas laiku ar gaidīšanas zīmi • Spēj izturēt pārtraukumus ļoti īsu brīdi dažādās situācijās
Skolotāja/atbalsta speciālistu ziņojums	<p>Sasniedzamo rezultātu ziņojums</p> <p>A. arvien vairāk un ilgāk (līdz 30 minūtēm) piedalās darba posmos klases kopienā. Viņš arī sēž ilgāk, bet tikai tad, ja viņam ir kaut kas jādara vai viņš ir aizņemts. Viņš reaģē uz skaidru "Stop!" A. tad pagriežas pret cilvēku, uztver viņa reakciju un bieži turpina savu darbību. Šobrīd A. bez problēmām pārvar ļoti īsu gaidīšanas laiku ar gaidīšanas zīmi. Ja gaidīšanas laiks ir ilgāks, mēs turpinām izmantot laika taimeri. A. spēj izturēt pārtraukumus ļoti īsu brīdi dažādās situācijās, nebēgot, nemētājoties ar mantām vai nekrītot. Viņa pašagresīvā uzvedība ir ievērojami samazinājusies.</p>
6. Mācīšanās uzvedība	<p>Faktiskās situācijas apraksts</p> <p>Atbild tikai uz personīgo adresi. Viņš mācās galvenokārt atdarināšanas ceļā. Tikai ļoti reti viņš uztur acu kontaktu, kas apgrūtina uzdevumu parādīšanu un izskaidrošanu. Principā viņš iebāž mutē aktivitātes materiālus un pēta tos olfaktoriski (norīšanas draudi, siekalu pretestība).</p>
	<p>Sasniedzamais rezultāts</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uzsāk pamatizglītības uzvedības principus (īsi darba posmi, to pieņemšana, personīgo vajadzību atlikšana, TEACCH).
	<p>Veicamie atbalsta pasākumi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veicamie veicināšanas/atbalsta pasākumi

	<ul style="list-style-type: none"> • TEACCH - vizuālā strukturēšana (darba josla: 1., 2. un 3. uzdevums) • Laika strukturēšana (laika līnija, laika taimeris). • Telpiskā strukturēšana (mīļākā grāmata vai mīļākā rotaļlieta kastē, kas apzīmēta ar atbilstošu simbolu). 	
	<p>Progress, rezultāti/jaunumi (sasniegts/nav sasniegts/procesā)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prot izmantot TEACCH metodi, iegūst noteiktu autonomiju, pašizpaušmi • Spēj ar TEECH metodi mācīties un sasniegt rezultātus mācību procesā • Prot pēc savas iniciatīvas atrast kontaktu ar klases biedriem • Spēj uz īsu brīdi atlikt personīgās vajadzības (5') 	
Skolotāja/atbalsta speciālistu ziņojums	<p>Sasniedzamo rezultātu ziņojums</p> <p>A. ir ļoti labi pieņēmis TEACCH (vides strukturēšana/pielāgošana ,lai iegūtu noteiktu autonomiju). Viņš piedalās arvien vairāk mācību posmos klasē. Arvien biežāk viņš spēj uz īsu brīdi atlikt personīgās vajadzības (5'). A. aizvien biežāk izmanto iecienītākos priekšmetus tiem paredzētajam mērķim (piemēram, uzvelk gredzenus uz piramīdas). Arī priekšmetus viņš vispirms vairāk pēta ar rokām (20 % ar rokām un 80 % ar muti). Arvien vairāk un vairāk atveras apkārtējai videi un pēc savas iniciatīvas meklē kontaktus ar klases biedriem.</p>	
<p>Papildinājumi:</p> <p>A. ģimene iesaistās, sadarbojas un atbalsta bērnu visās attīstības jomās, gan mājās, gan ārpus tās, ievērojot skolotāju norādījumus, ieteikumus un palīdzības soļus. Tikai pateicoties ciešajai sadarbībai ar ģimeni un skolas integrācijas/skolotāja palīgu, asistentu A. šajā mācību gadā varēja gūt tik lielus panākumus bērna attīstības dinamikā.</p>		
Datums:	Vecāki/ likumīgie pārstāvji (paraksts)	Pedagogi, atbalsta personāls (paraksts)

7. PIELIKUMS. Individuālais uzvedības atbalsta plāna paraugs

Individuālais uzvedības atbalsta plāna paraugs

_____skolas

_____. klases izglītojamā

individuālais uzvedības atbalsta plāns

20____. gada ____.

Izglītojamā vārds, uzvārds:

Gadījuma risināšanas vadītājs (ieņemamais amats, vārds, uzvārds):

Atbalsta komanda:

Problēmas raksturojums (dati par sadzīves apstākļiem, veselības stāvokli, ģimeni, attiecībām tajā, attiecībām klases kolektīvā, sekmēm, interesēm u.tml.)

Ilgtermiņa mērķis (ko plānots sasniegt):

Mērķis/Uzdevumi un stratēģijas

(mērķis, kuru var sasniegt ne vairāk kā 12 mēnešu laikā)

Piemēram

Variants Nr.1

1.uzdevums. Iemācīties dalīties ar mantām uz darba galda.

Stratēģijas

- Visa klase tiek iedrošināta dalīties
- Tiek iedalīti jauni zīmuļi
- Klases audzinātājam katru dienu jāieraksta novērošanā

2. uzdevums. Iemācīties laipni runāt ar citiem skolēniem

Stratēģijas

- Palīgskolotājs māca piemērotus veidus, kā izpaust vilšanos, dusmas un māca kā teikt pozitīvus komentārus, pateicības, novērtēt citus.
- Klases audzinātājam māca, kā paslavēt otru.

3. uzdevums. Pabeigt iesāktos uzdevumus

Stratēģijas

- Tiek sniegtas skaidras norādes, kas tiek sagaidīts uzdevumu izpildē.
- Ja uzdevums ir izpildīts laicīgi, var doties uz lasīšanas stūri vai palīdzēt skolotājam
- Ja uzdevums netiek izpildīts, tas tiek uzdots kā mājasdarbs (ierakstīts dienasgrāmatā, e-vidē)

Variants Nr.2

Nosauciet vēlamo skolēna uzvedību, ko skolēns mācīsies izmantot nevēlamās uzvedības vietā

Norādiet metodes, kuras var izmantot, lai mainītu ikdienas notikumus, tostarp pozitīvās stratēģijas un vides pielāgojumus

Mācību stratēģijas, lai mācītu aizstāšanas uzvedību.

Nosakiet, kurš mācīs, kad tas tiks mācīts, vieta, apmācības biežums, apmācības ilgums un izmantojamās metodes

Reakcija uz problemātisku uzvedību

Nosakiet stratēģijas, kas tiek izmantotas, lai reaģētu uz nevēlamo uzvedību.

Krīzes plāns (ja nepieciešams)

Definējiet stratēģijas, kas jāīsteno problēmas uzvedības saasināšanās gadījumā. Definējiet plānu, kas vērsts uz drošību.

Īstenošanas un progresu uzraudzības plāns

Nosakiet veidus, kas tiek izmantoti, lai uzraudzītu problēmu uzvedības biežumu, ilgumu, intensitāti, kā arī ieviešanu un intervences, stratēģiju un atbalsta efektivitāti

Izglītojamā uzvedības mērķis (ko vēlas sasniegt ar savu uzvedību):

Izglītojamā uzvedības mērķa sasniegšana process

Uzdevumi plānotās darbības	Laika grafiks	Atbildīgais par izpildi	Piezīmes

Izglītojamais:

_____

(vārds, uzvārds)

_____

(paraksts)

Vecāki (aizbildnis):

_____

(vārds, uzvārds)

_____

(paraksts)

_____

(vārds, uzvārds)

_____

(paraksts)

Atbalsta komanda:

_____

(vārds, uzvārds)

_____

(paraksts)

_____

(vārds, uzvārds)

_____

(paraksts)

_____

(vārds, uzvārds)

_____

(paraksts)

Datums: _____

Iepriekšējo plāna uzdevumu izpildes izvērtēšana (vai izdarīts, kas mainījies, sekas utt.):

_____

Uzvedības novērošana pirms plāna izveides

Uzvedība, kuru nepieciešams novērot: Sišana, grūšana, košana.....

Ar **x** atzīmē ikreiz, kad nevēlamā uzvedība tiek novērota. Ar **v** atzīmē, kad nebija šāda veida uzvedība

Laiks/Stunda	Pirmdiena	Otrdiena	Trešdiena	Ceturtdiena	Piektdiena
8:10-8:30 Laiks, kad ierodas skolā					
8:30-9:10					
9:20-10:00					
10:10-10:50					
10:55-11:35					
11:45-12:25					
12:25-12:45 Pusdienas					

Pieraksts nevēlamās uzvedības darbībai pēc ABC shēmas (specifiskai uzvedībai)

Datums/laiks	Apraksti, kas notika pirms tika pamanīta nevēlamā uzvedība	Apraksti kas tieši notika, ko skolēns darīja, kurā telpā	Apraksti, ko citi skolēni un pedagogs darīja. Kā skolēns uz to reaģēja

Uzvedības analizēšanas veidlapa

Jautājums	Atbilde
Cik bieži šo uzvedību var novērot?	
Kurās mācību stundās tā ir biežāk?	
Kurā laikā tā visbiežāk parādās?	
Ko es kā pedagogs daru tajos brīžos?	
Kāda ir mana tūlītējā rīcība?	
Kā skolēns reaģē uz manu rīcību?	
Kā pārējie skolēni reaģē?	
Kas ir strādājis agrāk, lai tiktu galā?	
No iepriekš iegūtās informācijas, ko es kā pedagogs varu darīt?	

